

“POZABLJENI ČLOVEK” IMA SPET PRIJATELJE

Hitler v naporih za zgraditev nove "ljudske fronte"

SMOTRENA TAKTIKA TRETJEGA RAJHA ZA IZOLIRANJE ANGLIJE POVZROČA VLADI V LONDONU NEMALO SKRBI. — RIBBENTROP PRI MUSSOLINIJU IN PAPEŽU

V prejšnji svetovni vojni je bilo na strani Anglije in Francije, z njima vred 23 držav in še štiri na nasprotni strani. Zdaj Anglija nima te sreče. Nemčija je sicer sama proti nji in Franciji, toda ima mogočno zaslonbo v Rusiji in Italiji je še njena zaveznica.

Obisk v Rimu

V Rimu to tu pa tam radi podarijo. Mussolinijev zet in minister zunanjih zadev grof Galeazzo Ciano je določeno povedal, da Italija ni nevtralna, le v vojni ji ni še treba iti. Je zaveznica tretjega rajha, kakor je bila pred septembrom lanskega leta. Kar pomeni, da Hitlerju še obljublja zvestobo. Ampak v Berlinu Italijane poznajo še iz prejšnje vojne. Anglija bi Mussolinija rada pridobila na svojo stran. Za Nemčijo bi bil to udarec. Pa je Hitler minul teden postal v Rim svojega ministra zunanjih zadev, v nadi, da Italijo pridrži na nemški strani. To važno službo v firerjevemu kabinetu ima že dolgo Joachim von Ribbentrop. Ako je lahko iztrgal iz takozvane demokratičnega bloka Sovjetsko Rusijo in jo obrnil proti Angliji in Franciji, čemu ne bi mogel pridržati Italijo v zavezništvu z Nemčijo?

Tudi papež priznan

V Italiji ima vsekakor velik vpliv tudi papež. Hitlerjeva di-

plomacija ga je doslej ignorirala. Ampak ker se gre Nemčiji za pridržanje Italije v svoji zvezi, je zadnji ponedeljek Ribbentrop obiskal tudi Pija XII. Kaj mu je v imenu Hitlerja obljubil, ve le najzaupnejši krožek. A verjetno je, da mu je obetal bolj človeško ravnanje s katoliškimi Poljaki, koncesije katoličanom v Nemčiji, posredovanje za versko svobodo v Rusiji, pod pogojem, kajpada, da se papež nagne na stran nemške vnanje politike in pomaga k uresničenju njenega cilja, kateri je, poraziti Anglijo in Francijo.

Važnost Japonske

Hitler v teh svojih namerah dobro razume tudi važnost Japonske. Ko je sklenil z Rusijo nenapadalni pakt, so se v Tokiu zelo začudili. Kajti pred par leti so na Hitlerjevo prigovarjanje stopili z njim v zvezo proti Rusiji pod oznako "antikomunističnega pakta". Japonska se je tega sporazuma z Nemčijo proti Rusiji takrat zelo razveselila in pričela z osvajanji na Kitajskem, vedoč, da se je Rusija ne bo upala napasti, ker ji stoji Hitler za hrbtom. In poleg njega Mussolini, ki v takem zavezništvu tudi nekaj pomeni.

Ko se je presenečenje Japoncev nekoliko poleglo, so Hitlerjevi diplomati Japoncem zase-

(Nadaljevanje na 3. strani.)

KAJ IŠČE OTO HABSBURŠKI V ZEDINJENIH DRŽAVAH?

"Nadvojvoda" Oto Habsburški, ki je na obisku v Zed. državah, je bil minul teden sprejet in "pogosten s čajem" tudi pri predsedniku Rooseveltu.

Čaj, ki sta ga pila, naj bi pomenil, da obisk ni bil političen, nego da je predsednik sprejel pretendentca za avstrijski prestol zgolj iz vljudnosti.

Vendar je očitno, da je Oto prišel v to deželo v politične, in mogoče tudi v "finačne" namene. Spremlja ga njegov mlajši brat "vojvoda" Feliks. V Belo hišo k Rooseveltu ju je privedel William C. Bullitt, ameriški poslanik v Franciji, ki se je pripeljal v to deželo z isto ladjo. Oto in Feliks sta šla pogledati tudi zborovanje zveznega senata. Dali so jima sedež v privatni galeriji. Vsi senatorji so vstali njima v pozdrav. Zanimiv dogodek, če se pomisli, da

se smatramo za demokratično republiko.

Oto, ki je sedaj star 27 let, pravi, da je njegova ambicija ustanoviti zvezo podonavskih dežel (torej novo Avstro-Ogrsko), seveda ne sebi v prid, ampak v korist obdonavskih narodov in miru v Evropi.

Nedvomno bosta imela vrata odprta v vsi ameriški visoki "society", in iz tega kovala kapital v prizadevanjih, da zavezniki, ako zmagajo, obnovijo avstrijsko monarhijo in mu vrnejo prestol, s katerega so spodili avstrijski delavci njegovega očeta.

F.-L. P. V MINNESOTI V BOJU ZA OHRANITEV

Do vstopa Zed. držav v prejšnjo svetovno vojno je bila socialistična stranka v Minnesoti močna in vplivna. V Minneapolisu in marsikateri drugi občini, je celo med Slovenci po železnem okrožju, so zmagali socialisti.

Vsled medvojne reakcije, notranjih bojov in razkola je socialistična stranka izgubila privlačnost. Mnogi njeni bivši člani in liberalci so si vsled teh okoliščin ustanovili novo stranko, ki je naglo napredovala. Komunisti so se urivali v njo od početka. Leta 1924 so se udeležili konvencije minnesot-

NOVA RUŠENJA IN UBIJANJA

V parletni nenapovedani vojni na Kitajskem je moralo poginiti na milijonov ljudi. Stotisoče beguncev je pomrlo vsled glada in nalezljivih boleznih, ki so posledice begunstva. Vrh tega je japonska vojska na Kitajskem storila tudi ogromno materialno škodo. Na vrhni sliki je del mesta Kveilin, ki so ga porušili japonski bombniki in ob enem pobili neznano število civilnega prebivalstva.

PRESOJANJE DOGODKOV DOMA IN PO SVETU

Ameriški črnici so poslali predsedniku Rooseveltu petico s tisočimi podpisi, v kateri apelirajo, naj jim pomaga v kongresu izvojevati sprejem protinčrničarskega zakona. Teško, da bi mogel kaj prida storiti v ta namen, kajti južnjaški demokratiški politiki so proti sprejemu omenjene postavne in proti Rooseveltu.

V uniji tapetnikov v Chicagu, ki ima nad tisoč članov, je nastal boj zaradi vprašanja pripadnosti. 400 članov se je baje izreklo za izstop iz AFL in pridruženje k CIO. Vodstvo unije, ki je za AFL, je sklenilo upornike obtožiti pred poroto čikaškega lokalca. To lahko za prizadete tapetnike, ki hočejo v CIO, pomeni izključenje, organiziranje dualne unije in potem borbo med tapetniki AFL in CIO za priznanje pri podjetjih, kjer so vposleni. To je slabo za tapetnike, ker trošijo svoje energije v boju med unijama, namesto za izboljšanje delovnih razmer. Seveda, proti vodstvu stare unije imajo lahko mnogo pritožb, kar pa ne spremeni resnice, da je boj med brati škodljiv edino le njim.

Življenjski standard v Rusiji se je v zadnjih šestih mesecih znižal kar 33 odstotkov. To trdi Spencer Williams, ki je bil v Moskvi zastopnik Ameriško-ruske trgovske komore. Svoja izvajanja o naraščajoči bedi v Rusiji je oddajal po radiu 6. marca iz Londona. Njegov govor so oddajale tudi nekatere ameriške radio postaje. Pravil je o dežalje večjem pomanj-

kanju hrane, ob enem pa da se delavce bolj in bolj naganja. Očividno on ni prijatelj Rusije in je najbrže pretiraval. Kajti če se bi življenjski standard v Rusiji res toliko znižal, bi bil že najnižji na svetu, ker že prej ni bil visok.

Konferenca 31. marca v Girardu, O.

V nedeljo 31. marca bo v Girardu, O., konferenca zastopnikov društev Prosvetne matice in klubov JSZ. Udeležijo se je iz Clevelanda, Girarda, Akrona, Barbertona in iz drugih naselbin v severnem Ohio.

Socialistična stranka in sedanje razmere Socialistična stranka je v zgodovinskem razdobju Ali bo, ali ne bo mogla vršiti zgodovinskega naloga, ki ji je dana? O tem bo razpravljala na konvenciji 6.-8. aprila v Washingtonu. Za financiranje konvencije je razpisala 25c izrednega asesment na člana. Brezposelnih plačajo 5c izredne članarine v konvencijski sklad. Strankine postojanke imajo na podlagi pravil s sedanjim številom članstva pravico do 250 delegatov. Izmed teh jih smejo poslati postojanke v New Yorku 44, v Wisconsinu 43, v Michiganu 19, v Illinoisu 20, v Indiani 12, v Ohio 19, v Pennsylvaniji 28, iz ostalih držav pa manjša števila. Pomoč židom Židje v Chicagu so nabrali v pomoč svojim ljudem v evropskih deželah in za vzdrževanje židovskih beguncev v raznih krajih sveta nad milijon dolarjev. Njihova kvota je \$2.250.000. (Nadaljevanje na 3. strani.)

Novi člani v JSZ se še dobe

Iz Jankovičevega in Poljšakovega poročila v tej številki je razvidno, da sta se dva kluba v Clevelandu agitacije resno lotila. Napreduje klub št. 49, klub št. 27 pa je dobil na st. 8. marca kar devet novih članov!

Zadružna tiskarna v Kenoshi in Superiorju

V Kenoshi, Wis., obratuje zadružna tiskarna, ki jo upravlja socialist Paul Porter. Pod njegovim vodstvom se podjetje lepo razvija. Tednika Socialist Call and Kenosha Labor sta tiskana v njemu.

Zelo lepo zadružno tiskarniško podjetje je tudi v mestu Superior, Wis., tik Dulutha v Minnesoti. Lastujejo ga finske in ameriške delavske organizacije.

HBZ začel izdajati revijo za mladino

HBZ je ustanovila za člane svojega mladinskega oddelka revijo z imenom The Junior Magazine. Dosedaj je bila S. N. P. J. edina jugoslovska podpornica organizacija, ki izdaja za otroke posebno revijo, in to že 19. leto.

Konferenca 31. marca v Girardu, O.

V nedeljo 31. marca bo v Girardu, O., konferenca zastopnikov društev Prosvetne matice in klubov JSZ. Udeležijo se je iz Clevelanda, Girarda, Akrona, Barbertona in iz drugih naselbin v severnem Ohio.

Socialistična stranka in sedanje razmere

Socialistična stranka je v zgodovinskem razdobju Ali bo, ali ne bo mogla vršiti zgodovinskega naloga, ki ji je dana? O tem bo razpravljala na konvenciji 6.-8. aprila v Washingtonu.

Za financiranje konvencije je razpisala 25c izrednega asesment na člana. Brezposelnih plačajo 5c izredne članarine v konvencijski sklad.

Strankine postojanke imajo na podlagi pravil s sedanjim številom članstva pravico do 250 delegatov. Izmed teh jih smejo poslati postojanke v New Yorku 44, v Wisconsinu 43, v Michiganu 19, v Illinoisu 20, v Indiani 12, v Ohio 19, v Pennsylvaniji 28, iz ostalih držav pa manjša števila.

Pomoč židom

Židje v Chicagu so nabrali v pomoč svojim ljudem v evropskih deželah in za vzdrževanje židovskih beguncev v raznih krajih sveta nad milijon dolarjev. Njihova kvota je \$2.250.000.

Zavajalne obljube bednim delavcem in farmerjem

DIVJA TEKMA ZA GLASOVI. — BREZPOSELNI ZNOVA MILOVANI. — ROOSEVELT V OSMEM LETU SVOJE ADMINISTRACIJE. — VELIK VPLIV FARMARJEV V ZVEZNEM KONGRESU

Politiki, ki so se do lani še norčevali iz delavcev WPA in brezposelnih, so letos kakor iznenadoma spoznali, da so jim to v resnici najljubši ljudje na svetu.

Neiskreno blagovanje

Dočim so pred letom še zbijali šale iz milijonov najbolj prizadetih, v bedo pahnenih ljudi, in pobijali izdatke za različne akcije, se danes v potu svojega obraza dušajo na shodih in v govorih po radiu, kako toplo srce imajo za "pozabljenega človeka". Obljublajo mu vse mogoče in nemogoče, ako pridejo v politične urade.

Ponavljanje očitkov in obljub

Tisti, ki uradov še nimajo, in oni, ki so že kongresniki in senatorji, toda v opoziciji proti administraciji, na shodih z zgražanjem vprašujejo: "Osmo leto je že Roosevelt na čelu republike in kaj je storil za vas? Ko je nastopil predsedništvo je obljubil nuditi svojo brigo 'pozabljenemu človeku'. Nato pa sam pozabil nanj!"

Edina napaka teh kritikov je, da so tudi oni pozabljeni, pa se ne spomnijo več, kako so pobijali vsako socialno predlogo, kako venomer vprijejo o zapravljenosti vlade vselej, kadar se je šlo za pomoč brezposelnim, za javna dela, socialno varovanje, javno zdravstvo itd.

Tudi delavci pozabljeni

A tudi delavci so pozabljeni, pa jim gre ob vsakih volitvah iz spomina, da se politiki obračajo nanje in jih blagrujejo le kadar potrebujejo njihove glasove. Kritizirajo na način, kakor da bi bilo vse drugače, ako bi oni bili na krmilu in v večini, in z obljubami so radodarni na

vse pretege. Če se bi delavci mogli spomniti nazaj bi zapopadli, da so jim na shodih, v radiu, v listih in kjerkoli pravili isto pred dvema letoma, pred štirimi, pred osmimi in tako nazaj že leta in leta. Domislili bi se tudi, da si s tako pozabljenostjo v politiki silno škodujejo.

Upravičena kritika

Spoznali bi ob enem, da sedanja administracija po sedmih letih vladanja res ni rešila problema brezposelnih, toda ne samo po svoji krivdi nego po krivdi ogromne večine vseh onih, ki se zdaj s tako vneto željejo za glasovi "pozabljenega človeka".

Ako bi ti ljudje, ki imajo večino v kongresu in v legislativah, mislili svoje obljube res izpolniti, čemu jih jim je treba ponavljati znova in znova? Radi tega, ker jih ne nameravajo izvršiti. Mislijo le, kako bi k dobremu kruhu in udobnemu življenju pomagali sebi, svojcem in bližnjim prijateljem, "pozabljeni človek" pa jim je "ljub" le, kadar potrebujejo njegov glas. Drugače pa traja razprava v kongresu dneve in dneve vselej, kadar se preračajo, koliko drobtin naj mu vržejo z obložene mize, ki si jo laste zase.

Farmerji na boljšem

Farmerje kongres upošteva bolj kakor delavce in si dobe olašuje veliko lažje kakor oni. Vzrok je, da so politično in gospodarsko boljše organizirani in da je med poslanci mnogo "farmerjev". Imajo "kmetije", če ne za drugega, za zabavo sebi in svojev. Delavcev pa ni v kongresu, namreč takih ne, ki (Nadaljevanje na 5. strani.)

Neupravičeni očitki in nepotrebna užaljenja

Proletarec se ogiba priobčevati dopise in članke, ki bi bili pisani neotesano in napolnjeni s krivičnimi očitki. Marsikaj črtamo, preostre izraze kakega dopisnika ublažimo, ali pa sploh izpustimo. Ako smatramo, da bi kak dopis povzročil več škode kakor pa koristi dobri stvari, ga ne priobčimo.

Vzlic vsemu se dogodi, da prejmemo tu in tam pritožbe nad dopisniki. Največkrat po krivem, ker se jeze nad nami zaradi kritik in "špikanj", ki so jih čitali "od naših ljudi" v drugih listih.

V tej številki na 4. strani odgovarja na zbadanja Anton Jankovič iz Clevelanda. Smatra, da so bile opazke v nekem dopisu v Proletarcu naperjene proti njemu, čeprav ni bil naveden z imenom.

Prav gotovo ni namen uredništva gojiti razprtije in pomagati kakemu dopisniku žaliti delovne sodruge, kakor je Anton Jankovič. Smatramo pa, da ni vredno vzeti vsako opazko preneso ali jo obrniti nase. Saj ljudje sami vidijo, kdo je aktiven in kdo ne, zato jih kritiki ali zdražbarji ne bi mogli očrtniti tudi če bi še tako poskušali.

Dne 31. marca V GIRARDU, O. konferenca društev Prosvetne matice in klubov J. S. Z.

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKO SREDO.

Izdaja Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba, Chicago, Ill.

GLASILO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTIČNE ZVEZE.

NAROCNINA v Zedinjenih državah za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75; za četrt leta \$1.00.

Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rokopiši in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do ponedeljka popoldne za priobčitev v številki tekočega tedna.

PROLETAREC

Published every Wednesday by the Yugoslav Workmen's Publishing Co., Inc. Established 1906.

Editor: Frank Zaitz
Business Manager: Charles Pogorelec
Asst. Editor and Asst. Business Manager: Joseph Drasler

SUBSCRIPTION RATES:

United States: One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.
Foreign Countries: One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

PROLETAREC

2301 S. Lawndale Ave. CHICAGO, ILL.

Telephone: ROCKWELL 2864.

KAKŠEN MIR?

Dasi prete to pomlad z razirjenjem sedanje vojne, čujemo veliko glasov tudi o miru. Predlagali sta ga lanskega oktobra Hitler in Rusija, češ, da ker Poljske ni več, in če sta šli Anglija in Francija v vojno zgolj nji v pomoč, je vzrok odpadel. Kajti čemu se boriti za nekaj, česar ni več na zemljevidu in je z njega za zmerom izbrisano?

V Parizu in Londonu so argument Berlina in Moskve odbili s svojimi pogoji za mir. "Anglija in Francija ostaneta v vojni, dokler ne pade Hitlerizem in si Nemčija dobi vlado, ki bo razumela odgovornost in se držala pogodb v mednarodnih odnosih."

Hitler je odgovoril na te zahteve sarkastično, se norčeval iz demokracij in angleškega ter "mednarodnega židovskega kapitalizma", izpustil pa je "židovski" komunizem in ruski boljševizem, katera je rabil pred sporazumom z Moskvo za glavno tarčo svojih napadov. "Če Anglija hoče vojno, jo bo dobila zares," je rohnol firer.

Nekaj tednov pozneje so se spet pojavile sugestije za mir. Novinarji, ki so jih razširili v tisku, so trdili, da prihajajo neposredno iz nemških vladnih krogov. Na podlagi tega osnutka za mir bi Češka in Moravska dobili avtonomijo, kakor sta jo na primer imeli pod Avstrijo, toda kot dežela ostane trajno pod Nemčijo. Tisti del Poljske, v katerega je Hitler natrpal Poljakov iz vseh ostalih krajev bivše poljske republike in jih proglasil za nedeljiv del tretjega rajha, bi postal država zase pod zaščito Nemčije in Rusije. Avstrija bi ostala pod Nemčijo. Z zaveznički bi Nemčija sklenila sporazum za pravično razdelitev prirodnih virov v kolonijah. Ob enem bi se sporazumele za razorožitev.

V Londonu so na to spet odgovorili, da je sporazum z Nemčijo pod njeno sedanjo vlado nemogoč.

Spet je rohnol Hitler, da omenjene sugestije sploh niso iz nemških vladnih virov, kajti Nemčija bo za mir šele kadar bo poražena angleška tiranija nad Evropo in nad svetom.

Vendar pa je zanesljivo dognano, da je Hitler in njegov režim za mir, pod pogojem, da bo to mir pod njegovimi pogoji. Glavni je, da morata Anglija in Francija Nemčiji priznati hegemonijo nad vzhodno, centralno in jugovzhodno Evropo, torej v praktičnem pomenu besede, nad vsem evropskim kontinentom. Vrh tega mora Nemčija dobiti nazaj kolonije, ki so si jih razdelili zmagovalci v prejšnji vojni.

Hitlerjeva Nemčija je torej resnično za mir, toda za SVOJ imperialistični mir.

To v svoji propagandi podkrepuje s poudarjanjem, da je njen cilj nič več in nič manj kot zdrobitev angleškega imperija.

Za mir, ali bolje, v strahu pred zapletom v vojno so vse nevtralne dežele. Ogrožene so posebno škandinavske dežele, Rumunija, Belgija, Nizozemska in več ali manj tudi druge. Te žele, da jih bi pustili zaveznički, Nemčija in Rusija v miru. Ako bi vlade nevtralnih dežel moge, bi Nemčijo in druge v vojno zapletene države prisilile v sporazum. Tako pa so le v strahu pred zahtevami, ki jim jih nastavljajo z ene strani Nemčija in z druge zaveznički. Škandinavske in balkanske dežele pa so v strahu tudi pred novo rusko politiko agresivnosti.

Ameriški predsednik Roosevelt tudi skuša privedi mir v Evropo in v Azijo. V Evropi potuje njegov osebni zaupnik državni podtajnik v zvezi vladl Sumner Welles. Obiskal je Mussolinija in Hitlerja, Chamberlaina in Daladierja ter druge predstavnike teh velenil in voditelja francoske socialistične stranke Leona Bluma. Njegova misija je od vseh poizvedeti, kaj so njihovi pogoji za sklenitev TRAJNEGA miru v Evropi. Ko se bo Welles vrnil in Rooseveltu poročal, kaj je izvedel, bosta uvidela — Welles je menda že — da miru, ki bi bil trajen, pod sedanjim sistemom v Evropi ne bo, nego je možen le tak mir, ki bi pomenil pripravlanje na novo vojno in upore.

Mussolini, ki je bil za vojno najglasnejši, se ji spretno ogiba, toda ob enem izigrava deželo proti deželi, Nemčijo proti zaveznikom in obratno. On torej ribari v kalnem, vojno pa se sedaj boji, ker ve, da bi zaveznički Italijo zlahka zaprli in jo izstradali. Italija ima imperialistične ambicije kakor Hitler, toda ako bi se zapletla v vojno z zaveznički sedaj, ji bi škodili veliko več kakor morejo Nemčiji in ji vzeli težko pridobljeno Etiopijo ter morda tudi druge italijanske kolonije v Afriki. Zato Mussolini čaka, da stopi v vojno šele ko bo prilično gotov, da je zmaga na nemški strani. Kajti ako zmagojo zaveznički, duče ne bo mogel uresničiti svojih velikih ambicij, ki jih goji na račun angleških in francoskih posesti.

Tudi papež trdi, da deluje za mir. V svojih pridigah skuša državniške poboljšati, češ, da naj bodo dobri in pravični, pa se bodo lahko pobotali. Zelo je deloval za zvezo proti "komunizmu", pa je izprevidel, da interesi imperializma ne poznajo načelnosti.

Mir, kakršnega hoče uveljaviti nad Evropo Hitler, bo mir sile. Mir, v katerem bo uveljavljen princip izkoriščanja nad slabimi, "manjvrednimi" ljudstvi v korist "superiorne čiste nemške rase".

TA SLIKA NI S FINSKEGA BOJISKA

Državna milica v Vermontu, USA, je imela to zimo vojaške vaje na podlagi skušen vojne med Finsko in Rusijo. Bile so bolj za žalo kakor zares, ker v Vermontu ni take zime kakor na Finskem.

ANTON ZAITZ:

PIONIRJU V SPOMIN

Ko sem prišel v ponedeljek 4. marca na svoj posel v urad SSPZ, sem bil še zamisljen v slavlje 35-letnice Proletarca, ki se je vršilo prejšnji dan. A moral sem se pripraviti na svoje običajno delo.

Pa je zabrnal v uradu telefon. Klical me je Joseph Drasler, brat moje žene, doma iz Forest Cityja, Pa., ki dela pri Proletarcu. "Prav kar smo bili obveščeni," je dejal, "da je umrl Frank Rataic."

Začudil sem se in se ob enem počutil, kakor kadar vam kdo nepričakovano pove, da nekoga, ki ste ga dobro poznali, ni več.

Frank Rataic je bil star v času svoje smrti 66 let. V Forest Cityju je živel že dolgo in tam sem ga tudi spoznal. Znan pa ni bil le v svoji naselbini, nego vsem, ki so aktivni v našem pokretu in onim, ki se udeležujejo v SNPJ. Kajti Franka Rataicja si brez Proletarca in Prosvete ne bi mogli predstavljati. V socialističnem klubu v Forest Cityju je bil pionir in edini izmed sodrugov v omenjenem mestu, ki se je kot socialist udeleževal že v starem kraju.

Spominjam se, ko je pripovedoval o Trbovljah, kjer je delal v premovalniku. Tam se je bil pridružil socialni demokrat in se navdušil za njihove ideje. Pravil je, kako so imeli svoje prvotne sestanke v gostilni, ki so ji rekli "pri kosmatih materi". Takrat sem mislil, da pretirava, da tisto sploh ni bilo pravo ime gostilne, a ugovarjal nisem. Pred par tedni pa sem čital v potopisu, ki ga v Napredku priobčuje Paul Berger, slične vtise iz Trbovelj, kakor jih je nam pripovedoval Rataic, in izprevidel sem, da o "kosmatih materi" ni govoril izmišljenosti.

Dostikrat je nam tudi pravil o zaničevanju, ki je bilo delež socialistov v onih pionirskih dneh. Zavidali so ga in v sled prepričanja pa so vržili.

Ko je ustanovil društvo št. 124 SNPJ, ki je menda še danes v naselbini najnaprednejše, in socialistični klub, oboje v istem letu, je pripovedoval, da so kazali za njim s prstom po ulici. Razumeti je namreč treba, da je Forest City še danes "košček Rima" in da je že od nekdaj klerikalna trdnjava; kolikšna je bila pred 31 leti, ko je Rataic ustanovljal društvo in klub, si lahko sami predstav-

ljate. Društvo so še dolgo po ustanovitvi nazivali za "Rataičevo društvo", kar naj bi pomenilo, da je gnezdo greha. Ampak Rataicja to ni oplašilo, pač pa vztrajno agitiral za društvo, Proletarca in po ustanovitvi Prosvete tudi zanjo.

Vsak napreden rojak, ki je prišel v to naselbino, se je ustavljal pri njemu. Ne le to, nego so dobili v njegovi hiši tudi postrežbo in stan. In če je bil novodošlec na agitacijskem potovanju, ga je Rataic spremljal od hiše do hiše in mu pomagal. Prejšnja leta je torej za napredno stvar veliko storil. Ni se bal denunciacij in vztrajal pri svojem prepričanju. Popetli je mnogo konvencij JSZ in SNPJ, zato so ga osebno poznali skoro vsi vodilni člani obeh organizacij, na kar je bil Frank seveda ponosen.

Ko sem se jaz priselil v Forest City nekaj let po prejšnji svetovni vojni, sem spoznal tudi Franka Rataicja. Toda v socialističnem klubu ni bil več. Niti ne, ko sem se izselil iz nje. A s tem ni rečeno, da se je izneveril svojemu prepričanju. Agitiral je naprej za svojo podporno jedoto, njeno glasilo Prosveto in za Proletarca. Na volilne dneve pa glasoval za socialistične kandidate. Imel je svoje hibe, bil občutljiv in se mu je bilo lahko zameriti, toda vzlic tem napakam značaj, da malo takih. Ako se mu je kdo izmed sodrugov resno zameril, je pustil klub. Ko sem prišel v Forest City in se polagoma seznanil s ljudmi in njihovimi aktivnostmi, se mi je silno čudno zdelo, kako more biti socialistični klub brez Rataicja; saj je on vendar govoril kot posejben socialist! Zdelo se mi je, da je škoda, da ne bi bil v klubu, pa sem ga nagovoril, da je pristopil nazaj. A čez nekaj let je zopet odstopil, kajti bil je čudak svoje vrste. Tudi ako nisi bil nereden v besedah, se mu je bilo vseeno čisto lahko zameriti.

Ako bi trdil, da se midva nisva nikoli sprla, ne bi bilo resnično. Dogodil se je med nama nespornost, ko sem ga opozoril na njegove hibe. A pozneje sva spet postala prijatelja.

Enkrat mi je zameril, ker sem pisal o zaslužnem pokojnem sodrugu, s katerim sta bila v življenju sprta. "Ne vem, zakaj pišeš o takih in omenjaš njihne zasluge, ki so bile v pri-

meri z mojimi majhne."

"Ne zameri, Frank," sem mu odvrnil, "moje mnenje je, da je človek s prepričanjem, ki je bil aktiven za delavsko stvar, vendarle vreden nekaj omembe vsaj kadar umre."

Nato sem mu zagotovil, da spoštujem njegove zasluge, in če se bi slučajno pripetilo, da on prej premine kakor jaz, jih ne bom omaloževal.

Ni mi verjel. Mislil je, da morajo biti "skregani" ljudje skregani v vsakem slučaju. Mislil je, da kadar pridejo razprti in se človek iz njih umakne na stran, se na njegove zasluge pozabi in nihče več ga ne ceni po vrednosti dela, ki ga je izvršil.

Ko sem pred okrog 4. leti odhajal iz Forest Cityja na svoje novo delo v Chicago, mi je naročil, da naj pozdravim Zaitza, Pogorelca, Pankana in Minko Aleš, Cankarja, Molka, Gardna itd. Našel mi jih je dolgo vrsto s katerimi se je bil seznanil bodisi na konvencijah, na shodih ali agitaciji.

Leta 1937 sem se vrnil za par dni, pa me je vprašal, kako ta, kako oni sodrug, kako ta ali oni član, kako mi ugaja v klubu št. 1 JSZ in marsikaj drugega kar ga je zanimalo.

"In kako s teboj?" sem končno jaz prišel na vrsto, ko sem odgovoril po možnosti na njegova vprašanja.

Ni bil zadovoljen. "Najboljše bi bilo, da 'kreplim', je odvrnil. "Dela itak ni in tudi če bi ga dobil, za delo pri tem zdravju nisem več zmožen." Potožil mi je o nogah, da ga bole. "Vsak dan grem na pošto po Prosveto, in to je vse, kar še naredim. Sem pa v letih in zganen kot star konj."

Zagotavljal sem mu, da ni še tako slab kakor misli.

Pred letom sem izvedel, da ga je zadela mrtvoud. In potem, da zadnje čase vsled bolezni silno trpi.

Nisem pričakoval, da sem ga omenjenega leta videl poslednjič, kajti letos sem spet namenjen tja na obisk. Našel ga bom sedaj tam gori na Union Dalu, počivojočega na pokopališču, za katerega se je trudil, da ga je društvo kupilo.

Tam zdaj uživa zasluženi mir v družbi pokojnega sodruga Pavška, prijatelja Zgaje, Čebularja, Ravnikarja in drugih, ki so si zbrali ta prostor za svoje zadnje ležišče.

"Veliko naših sodrugov agitatorjev in drugih prijateljev Proletarca že počiva v grobovih," je rekel v nedeljo 3. marca na slavlju 35-letnice Proletarca Frank Zaitz. "Zrtvovali so čas in denar in marsikdo izmed njih tudi zdravje za list, ki danes slavi ta redki jubilej," je dodal.

Mednje je sedaj vstet tudi Frank Rataic. Umrl je isti dan, kot se je v Chicago vršilo jubilejno slavlje Proletarca, za katerega je veliko storil.

Časten mu spomin, družini pa moje iskreno sožalje.

Slike klubov JSZ v Majskem Glasu

Chicago. — Članstvo nekaterih klubov JSZ in kulturnih društev je sklenilo priobčiti v prihodnjem Majskem Glasu slike svojih skupin, med njimi tudi klub št. 1 in njegov mladinski odsek, zvan Junior Guild JSF.

Slikani bodo v nedeljo 17. marca v ateljeju Arbanasa na 1149 W. 18th St. ob 2. popoldne. Podrobnosti sporoči članom tajnik kluba.

TISKOVNI FOND PROLETARCA

IV. IZKAZ

West Allis, Wis. Anton Ujčić \$1; Frank Kralj 50c; po 25c: Kristina Pugef in Frank Matkovich, skupaj \$2.00. (Poslala Kristina Pugef.)

Waukegan, Ill. Anna Mahlich, preostanek od vožnje na Proletarcevo proslavo \$1.00.

Chicago, Ill. Po \$1: Minka Aleš, Oscar Godina, Kristina Turpin in Anton Trojar; Jacob Putz 50c, skupaj \$4.50.

Detroit, Mich. Peter Benedict \$2.10. Joe Anžiček \$1; John Plachtar 50c, skupaj \$3.60. (Poslala John Plachtar in Peter Benedict.)

Oakland, Calif. Albert Hrašt 50c. Milwaukee, Wis. Po 25c: Frank Zajec in neimenovan, skupaj 50c. (Poslala Leonard Alper.)

Skupaj v tem izkazu \$12.10, prejšnji izkaz \$110.45, skupaj \$122.55.

IZ CLEVELANDA

Cleveland, O. — Po vtiših in zaključkih seje kluba št. 27 dne 8. marca bi se sodilo, da še ne mislimo izginiti s tega sveta in naš pokret bo še živel. V klub je blo sprejeth kar 9 novih kandidatov, 5 moških in 4 nežnega spola. To je kar rekord za eno sejo.

Za zastopnico kluba na konferenci v Girardu, O., ki bo 31. marca je bila izvoljena Josephine Turk. Za delegata na strankno konvencijo v Washingtonu, D. C., ki bo 5., 6. in 7. aprila se je izvolilo S. Josepha Jaucha. V "Majski Glas" je bil dovoljen cizlas v vsoti \$12.50. Naročilo se je tudi 250 izizov Majskega Glasa. Frank Elersich in Josephine Turk sta podala poročilo o predpripravih za koncert "Zarje", ki bo 7. aprila. Na poročilo zastopnika collinwoodskega kluba Antona Jankovicha se je razpravljalo o potrebnih korakih za naš kongres 4.-7. julija. Sklenjeno je bilo naprositi dramsko društvo "Ivan Cankar", da zamenja s klubom pikniški datum in sicer iz 7. julija na 14. julija. Klub namerava praznovati na pikniku 30-letnico svojega obstoja ter bi rad dobil dan 7. julija, ko bodo v naselbini tudi zunanji sodrugi.

Po vseh teh in drugih razpravah ter prav lepem številom zastopstva na seji nas uverja, da naš trud ni bil brezploden, da naše ideje ne spe in da le gremo naprej.

Bilo je v dobi vojne leta 1917. V času najhujše vojne histrije, ko je bilo uničevanje človeških bitij na vrhuncu, ko je človek na ukaz višjih postal krvoločna zver, je Ivan Molek spisal času primerno igro "Ne vtrajni amor", katera je bila priobčena v "Družinskem kolektaru" 1917. Igra razpravlja o naših ljudeh, ki stran luže, o vojnih strateh in njenih posledicah. Da pa je lažje sprejemljiva, je opletena z ljubavno sceno in živahnimi prizori.

Po vseh teh in drugih razpravah ter prav lepem številom zastopstva na seji nas uverja, da naš trud ni bil brezploden, da naše ideje ne spe in da le gremo naprej.

Po vseh teh in drugih razpravah ter prav lepem številom zastopstva na seji nas uverja, da naš trud ni bil brezploden, da naše ideje ne spe in da le gremo naprej.

Po vseh teh in drugih razpravah ter prav lepem številom zastopstva na seji nas uverja, da naš trud ni bil brezploden, da naše ideje ne spe in da le gremo naprej.

Po vseh teh in drugih razpravah ter prav lepem številom zastopstva na seji nas uverja, da naš trud ni bil brezploden, da naše ideje ne spe in da le gremo naprej.

SAVIN KONCERT SE BLIŽA

Chicago. — Komaj spravimo pod streho eno priredbo, že je na vrsti druga. Zadnjič smo impozantno proslavili 35-letni jubilej Proletarca in simbolično tudi 35 let neumornega dela vseh naših Jimmy Higginsov, ki so se trudili in se še trudijo po naselbinah in v uradu in katerih zasluga je, da je Proletarec danes najstarejši socialistični list v Ameriki.

Na ta rekord smo lahko ponosni vsi skupaj, vsi, ki smo aktivni iz leta v leto v gibanju za emancipacijo človeštva in vseh zatiranih, kakor tudi drugi, ki so omagali in se danes le še spominjajo, "kako je bilo nekdanj". Zeleti je, da bi se vsi u-trujeni zopet vrnili v naše vrste in zopet prišli tam, kjer so pustili. Razmere so danes seveda drugačne kakor so bile pred več leti, toda naš boj je enak: boj za staro pravdo. Principi, načela in cilj so isti kot so jih v preteklosti začrtali veliki socialistični misleci in borci.

Namen teh vrtic ni filozofiranje o našem organizacijskem delu in nalogah. Namen teh vrtic je povabiti vse čitatelje Proletarca v Chicago in okolici, in skozi vas tudi vaše prijatelje in znance, da Savin spomladanski koncert, ki se vrši v nedeljo popoldne 31. marca v dvorani SNPJ. Ni treba naglašati, da je Sava tudi del delavskega gibanja in že vsled tega zasluži naklonjenost sleshernega zavednega delavca. Od zadnjega koncerta je bil zbor zelo zaposlen, ker se je poleg dveh nastopov moral vaditi v celi nizi novih pesmi, katere vam bo podal na prihodnjem koncertu. Upamo, da jih bo podal ubrano.

Ta koncert se bo nekoliko razlikoval od naših koncertov zadnjih let, ker bomo zopet slišali Savin kvartet. Naš bivši kvartet je bil zelo privlačen, toda je radi odhoda par pevcev v druge kraje zaspal. Z vrtnivijo dveh finih moči, tenorista Louisa Valenčiča (prej Zele) in basista Carla Churcha, smo zopet oživil kvartet. Poleg kvarteta bo nastopil tudi seks-

Ta enodejanka se lahko privede k Molkovim najboljšim odredkom prispevkom in popolnoma odgovarja današnjemu času in sedanjim vojnim zapletljajem. Soc. "Zarja" jo postavi na oder poleg koncertnega programa dne 7. aprila. V vlogah nastopijo naše izkušene igralke moči: Anton Eppich, Milan Medvešek, Josephine Turk, Anton Perušek in Louis Zorko. Rezervirajte 7. aprila "Zarji"! Povabite tudi svoje prijatelje, da pridejo ta dan v S. N. D. k temu zanimivemu programu.

Sedaj še nekaj o naših dopisnikih. Zdi se, da so dopisniki naših publikacij zadnje čase majhno preveč samoljubni. Njih dopisi in prispevki zadnjega leta izpricujejo to. Vse prepogosto se rabi besedo — jaz — jaz sem, jaz mislim, jaz sem bil itd. Zakaj? Ali ni socialistična ideologija — mi — mi smo itd. S. Kristan se besed jaz skoro dobesedno ogiblje v reviji "Cankarjev Glasnik", mesto te rabi — vidi se, sliši se, misli bi bilo itd. In kdo bi bil bolj upravičen rabiti to besedo kot ravno pisatelj Kristan. Zakaj so dopisniki tako radodarni s to besedo? Ali jih ta beseda kaj povzdigne? Zanimivo bi bilo slišati enkrat našega urednika, kateri se zna kar poigravati s stavki, da bi enkrat oddejal ta predmet.

"Proletarec" sedaj potrebuje podporo. Kaj, ko bi se vsak nepotreben "jaz" obdaviš s 50c Proletarcu v podporo? Vsak dopisnik naj prešteje svoje nepotrebne "jaz" in pomnoži s 50c in cvenk odpošlje Charlieju.

To naj se ne vzame kot zalitev dopisnikov. Saj hočemo naprej, ali ne! Leo. Poljšak.

SSPZ se pripravlja na konvencijo

Meseca maja to leto se bo vršila v Clevelandu, O., deseta redna konvencija SSPZ (Slovenske svobodomiselnne podporne zveze).

Tajnik.

tet oziroma oktet, katerega že tudi nismo imeli več let. Carl Church pa bo s svojim mogočnim in lepim basom, ki skoraj ni pozna nižine, vas presenetil v solospetu.

Poleg zbora bodo to glavne atrakcije prihodnjega Savinega koncerta, ki bo zopet vreden vstopnine. Ta je 40c v predprodaji in 50c pri blagajni. To seveda tudi vključuje običajni ples, brez katerega ne more biti koncerta.

Na vse somisiženike apeliramo, da agitirajo med svojimi prijatelji in znanci za ta koncert. Prvici boste slišali celo niz lepih pesmi, po številu 17 ali 18, drugič pa boste dali pevcom volje do nadaljnega dela in zrtvovanja. In udeleževati se va tedna za tedno, včasih še p dvakrat, in to leto za letom, je že požrtvovalnost, ki zasluži nagrade na dan koncerta z veliko udeležbo s strani občinstva. Le z vašo naklonjenostjo bo donela vaša in naša delavska, domača in klasična pesem. Torej rezervirajte si zadnje nedeljo v marcu za Savin koncert.

Tajnik.

Tole mi ne gre v glavo?

Cemu je tolikim ljudem laglje uganjati hinavščino kakor pa biti iskren in prepričanju in v odnošjih s človekom?

PREKO ATLANTIKA PO 31. LETIH

FRANK ZAITZ

(Nadaljevanje.)

Eden izmed najvažnejših krajev na Gorenjskem so Jesenice. Imajo okrog sedem tisoč prebivalcev. Pod bivšo Avstrijo je bilo to zelo važno železniško križišče. Železnice so se vse kakor so bile in vlaki vozijo še v vse iste kraje kakor poprej. Ampak strateško železniško omrežje ni na več onega pomena, kakor ga je imelo pod Avstro-Ogrsko. Po preuredbi Evrope leta 1919 so postale Jesenice obmejna postaja. Potniki so tu podvrženi preiskavi, ko pridejo v Jugoslavijo in ko odhajajo iz nje.

Jesenice so znane posebno vsled svoje velike železarske industrije. Ni sicer velika v primeru s sličnimi obrati v Zed. državah, Nemčiji, Franciji itd., toda je največja v Jugoslaviji.

Uradnikom Delavske zbornice v Ljubljani sva sporočila željo, da naj nama preskrbe dovoljenje za poset jeseniškega "steelworka". Sicer ima Američan priložnost videti dovolj take industrije v svoji deželi, toda mene je mikalo proučavati na Jesenicah ne toliko tovarno nego delavce in njihove razmere.

Dovoljenje za poset takih obratov je potrebno povsod. V Delavski zbornici so nama dali priporočilno pismo, da se z njim predstaviva v uradu tovarne na Jesenicah, enega pa so poslali tja sami. Vrh tega sem pisal tudi Cvetko Kristanu, ki je na Jesenicah upravitelj socialističnih združenj. Kmalu je sporočil, da je dovoljenje v redu.

V Ljubljani sva povabila s sabo pisatelja Toneta Seliskarja, ki še ni bil v jeseniški tovarni. "Na Gorenjsko sem itak namenjen po opravkih," je dejal. "Torej dobro, grem z veseljem."

Na postaji na Jesenicah je nas čakal Cvetko Kristan, zaupnik železarskih delavcev Ivan Čelesnik, ki nam ga je v uradno tovarno določil za vodnika, in nekaj drugih sodrugov.

"Tudi jaz grem z vami," je rekel po kratkem pomenku Cvetko Kristan. Je na Jesenicah več let, pa še ni bil znotraj tovarne, si je očital.

Dovoljenja one dni ni bilo lahko dobiti. Glede naju so vprašali, čemu želiva ogledati obrat, kaj je najin poklic itd. Tovarno na Jesenicah, Javorniku in nekaj drugih obratov lastuje KID (Kranjska industrijska družba). Do razpada Avstrije je bila nemška. Vse njeno poslovanje je bilo nemško. Po ustanovitvi Jugoslavije se je morala prilagoditi novi vladi in slovenstvu. Tudi v njenem lastništvu so nastale spremembe.

V uradu pri vходу v tovarno je nas predstavil vodnik Ivan Čelesnik. Uradnik je moji ženi vljudno pojasnil, da fotograf-skega aparata ne sme vzeti s sabo. "Dobite ga nazaj, ko boste skončali ogledovanje," ji je

dejal in ji izročil potrdilo. Tone Seliskar je imel majhen fotografski aparat in ga nosil v žepu. "Ne bom mu ga izročil," mi je potihoma omenil. "Kar ne vidijo, ni prepovedano."

Jeseniška tovarna je moderno obratovana. Zaposluje kakih 2700 do 3000 delavcev. Stroje stalno izboljšuje. V oddelku za izdelovanje plinov in raznih kemikalij je nam eden izmed inženirjev kazal nove naprave, ki stanejo mnogo tisoč dolarjev. Pohvalil se je, da so najboljše in najnovejše, kar jih premore industrija te vrste v Evropi. "Izpopolnili so jih naši veščaki." Vodnik Čelesnik pa je pojasnil, da tujcev v ta oddelk ne vodijo, ker se ne ve, če niso morda tajni zaupniki kake druge jeklarne in so pošiljani okrog, da proučavajo naprave in tajnost konkurenčnih obratov. Nas je peljal tudi sem, je dejal, zato, ker ve, da smo sodrugi in ker je prepričan, da pri ogledovanju nimamo slabih namenov.

V tovarni na Jesenicah izdelujejo cevi, žice vseh vrst, razen železniški material, žebelje in vsakojakih drugih predmetov iz železa. Ker je baker in cink v Jugoslaviji zelo drag, izdelujejo žice za telefonske in električne napeljave v tej tovarni iz železa, pobakrenijo pa jih s kemikalijami.

Njeni izdelki gredo po vsi Jugoslaviji, v Bolgarijo, Grčijo in Rumunijo. Mnogo raznih predmetov izdelata manj kot jih Jugoslavija potrebuje. Največji konkurent KID je nemška železarska industrija. A obeta se ji tudi doma. Pred par leti se je vlada v Beogradu odločila jeklarsko industrijo v Jugoslaviji povečati. Ni pa podprla KID in njenih obratov na Gorenjskem, pač pa je bila na njeno pobudo ustanovljena nova družba, ki jo na kratko imenujemo Jugočelik. V njemu je zastopan privatni in državni kapital. Obratuje železne rudnike v Bosni in gradi jeklarne v Zenici s pomočjo inženirjev iz Nemčije.

Ravnateljstvu KID to ni všeč, zato tudi tako čuva svoje "skrivnosti" v obratovanju. Še bolj nejevoljno pa je zato, ker je vlada Jugočelik oprostila vseh davkov, carin in samoupravnih doklad, dočim jih KID mora plačevati. Tudi jeseniškim delavcem to ni vseeno. Kajti če bo država s subvencioniranjem Jugočelika s časoma potisnila KID na tla, bodo ob zaslužek.

Vendar pa je gospodarska politika vlade s stališča državnih interesov opravičljiva. Mi moramo graditi težko industrijo v notranjosti države, pravijo v Beogradu. Tovarna na Jesenicah nam v slučaju vojne ne bo mogla nič koristiti, ker je na meji. Ze prve dni lahko pade v roke sovražni armadi, ali pa jo uničijo sovražni bombniki.

Ampak danes bo državi, kakor je Jugoslavija, težbo braniti v slučaju vojne industrijo kjerkoli. Ako ne more do nje

sovražna armada, se lahko spu-
ste nanjo sovražnikovi vojni
aeroplani in svoje uničevalno
delo hitro skončajo.

Za težko industrijo je važna
tudi bližina materiala, ki ga
potrebuje, in prometna sred-
stva. Železarska obrt na Go-
renjskem je obstojala že v
srednjem veku. Rudo so kopali
doma. Ampak kar je je bilo kaj
poda, je izžrpana. Pravijo, da
so zadnje železne rudnike za-
pri okrog leta 1880. Jeseniška
tovarna dobiva oziroma je do-
bivala surovo železo največ iz
Vareša in Topuška (30 odstot-
kov), staro železo, ki ga pre-
taplja skupno s surovim žele-
zom, pa iz Nemčije (70 odstot-
kov). V sedanjih razmerah do-
biva surovine od kjer jih pač
more dobiti. Premog — okrog
65 tisoč ton, dovaža iz Trbo-
velj. Vodo ji daje Sava Dolin-
ka, ki teče mimo tovarne. Kap-
aciteta produkcije železa v
jeseniškem obratu je nad 150-
000 ton na leto, a uporabljeva-
na je le okrog polovico. Ako bi
delala s polno močjo, bi lahko
uporabljala nad pet tisoč delav-
cev.

Čelesnik je nas vodil iz od-
delka v oddelk in predaval.
Seliskar pa je snemal slike. Ne
bi smel, a je pazil, da ni bilo
nikogar poleg, ki bi mu branil.
Posebno ga je zanimalo, ko so
izlivali iz peči železno gmoto.
Vodnik nam je dal temna očala,
da smo mogli gledati v stop-
ljeno lavo. In je res veličastno.
Gledati namreč.

Tu in tam smo govorili tudi
z delavci, ako slučajno niso bili
zaposleni. Mimogrede je nama
in Seliskarju predstavil vodnik
Čelesnik mnogo sodrugov. De-
lavci na Jesenicah so bili one
dni organizirani v štirih unijah.
Največ jih je bilo v socialistič-
ni. Obratne zaupnike volijo
proporcionalno. Na ta način so z
njimi zastopane pri kolektivnih
pogajanjih in v varovanju in-
teresov vse organizacije, ne pa
samo tista unija, ki ima večino.

Baš tedaj sta dr. Korošec in
ministrski predsednik uveljav-
ljala svojo strokovno organizaci-
cijo Jugoras (Jugoslovanski
Radnički Savez). Koroščevo u-
nija na Jesenicah se je s po-
močjo banke uprave polastila
unije krščanskih socialcev
(krekovcev), ker jih je mikal
njihov dom, kino in druga imo-
vina organizacije krekovcev.

Socialisti so s krščanskimi so-
cijalci lahko sodelovali, ne pa z
vodstvom Koroščeve (zelene)
unije in ne s takozvanimi na-
rodnjaki.

"Kako shajate z družbo?"
sem vprašal Čelesnika. "Ne la-
hko," je odgovoril. "Ravnatelj
je neprijazen. Koncesije, ki
smo si jih že pred leti izvoje-
vali, nam kršijo, vrh tega nam
škoduje nesloga med delav-
stvom."

Mezda delavcev na Jeseni-
cah je za jugoslovanske razme-
re precejšnja, toda v ameriški
valuti nizka. Sreča je, da lahko
delavec kupi tam večino po-
trebščin z zaslužkom, ki znaša
recimo dolar na dan, več, ka-
kor pa more kupiti z dolarjem
delavec v Zed. državah.

Presodil sem, da večina de-
lavcev v železarni na Jesenicah
ni uprežena v garanje toliko,
kakor večina delavcev v ameri-
ških jeklarnah, a tudi njihov
življenjski standard je nižji.

"Se slabše je na jugu" (v Bosni
in Srbiji), pravijo med seboj,
in se boje, kaj bo z njimi, če bo
jeklarna v Zenici vzela jeseni-
ški toliko posla, da bo morala
znižati obrat. Tudi ravnatelj-
stvo ima skrbi. Vlada je stroga
in vse regulira. Za vse, kar na-
roča v inozemstvu, mora imeti
odobritev vlade. Toda v mini-
strstvih so birokrati, ki se jim
nič ne mudi, v tovarni pa
zmanjka zdaj tega, zdaj onega,
kar jim ovira obrat.

Triurna hoja po prostrani to-
varni nas je utrudila. Cvetko
Kristan, ki je preko pasu obe-
sežneši, kakor je bil njegov
oče, pokojni Anton Kristan, se
je še posebno upelhal. Vendar
pa smo bili on, Seliskar in mi-
dva zadovoljni, ker smo videli
največjo železarno v Jugosla-
viji in v nji delavce, ki so nam
sodrugi. (Dalje prihodnjic.)

Opreznost potrebna

Ako bi hotel kdo le kritizir-
ati, bi za gradivo ne bil v sti-
ski. Ga je na koše. Zato je o-
preznost pri kritiziranju še ce-
lo bolj potrebna, kakor pri
slavi.

NAPORI ŠVEDSKE ZA MIR

Nekoč je bila švedska imperialistična dežela. Sedaj je že dolgo do-
ena izmed najbolj pacifističnih na svetu. Toda zajeta je med imperialistič-
nimi silami, ki jo lahko vsak hip pritegnemo v krvavi spor. Finska je na njeni
meji in želi pomoči. Švedska ji jo je dala, toda največ na papirju. Anglija
je švedski namignila, da je zanjo najpametneje iti v vojno na stran zavez-
nikov sedaj namesto ko bo prepozno. A švedski parlament je minuli teden
po tridnevni debati sklenil nadaljevati politiko nevtralnosti. Ob enem se
švedska orožuje noč in dan. Na gornji sliki je njena stražna četa blizu
finske meje, ki bo v kratkem najbrže ruska meja.

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA

Zbral Charles Pogorelec

Chicago, Ill. — Proslava 35-
letnice, ki smo jo obhajali tu
predzadnje nedeljo je bila iz-
boren uspeh v gmotnem in mo-
ralnem oziru. Dvorana nabito
polna, program in razpolože-
nje prvovrstno, kar vse doka-
zuje, da ima Proletarec obilico
prijateljev, ki znajo ceniti nje-
gove zasluge.

Vsem, ki so na kakršenkoli
način pomagali k uspehu te
proslave, pa bodisi delavcem
in delavkam na dan proslave,
onim, ki so prodajali vstopnice
v predprodaji, izreka uprava
lista prisrčno zahvalo.

Toda s proslavo ni končano
vse. Gledati je treba, da v tem
jubilejnim letu pridobimo listu
čimveč novih naročnikov. Či-
kaški sodrugi ne smemo zaosta-
jati pri tem delu. Namesto, da
bi bil označen eden, dva ali tri-
je s par naročninami, bi nas
moralo biti najmanj pol ducata
ali več, kadar je priobčena ta
kolona.

V tem oziru zadnjih par ted-
nov ni bilo posebnih aktivnosti.
Morda je temu vzrok, ker je
bilo mnogo izmed nas zaposle-
nih z agitacijo za jubilejno
proslavo zdaj, ko je to konča-
no, se moramo pa posvetiti agi-
taciji za list, Majski Glas itd.

V zadnjih par tednih so prid-
obili: Joško Oven dve, Frank
Zaitz 2, Joe Oblak tri in uprav-
nik 14 naročnin.

New Philadelphia, O. Od
Johna Petricha že nismo slišali
precej časa, pa smo mislili, da
se je zgubil, ali da ga je kaka
črnaoka kam zapeljala; pa se
je končno le oglasil, se naročil
na list in prevzel zastopništvo
za svoj okraj.

Johnstown, Pa. John Langer-
holc je poslal 4 naročnine in
Andrew Vidrich enako število.
Vidrichu je pred kratkim smrt
pobrala edinega sina, ki je bo-
lehal že več let. Vidrichu in
družini naše iskreno sožalje.

Detroit, Mich. Peter Bene-
dict je poslal novice za oglese
in naročene koledarje, dve na-
ročnini in \$2.10 podpore listu.
Anton Potokar je naročil list
svoji sestri v Oklahomi, John
Zornik pa je poslal 4 naročnine
in dva oglasa v Majski Glas.

Forest City, Pa. Od tu je po-

KONCERT
"SAVE"
v nedeljo 31. marca
V DVORANI SNPJ
Chicago

HITLER V NAPORIH ZA ŽGRADITEV NOVE "LJUDSKE FRONTE"

(Nadaljevanje s 1. strani)

petali na ušesa, da je pakt med
Nemčijo in Rusijo tudi japons-
skemu cesarstvu v korist. Mar
ni Anglija najnevarnejši tek-
mo: Japonke v Aziji? Vrh te-
ga največji konkurent japons-
skemu blagu na azijskem tr-
gu? V Tokiu so to vzeli rezerv-
virano na znanje in se lansko
poletje pričeli pogajati z Rusi-
jo za sklenitev nenapadnega
pakta. Niso se sporazumeli. A
Nemčija je poskusila znova in
pred nekaj dnevi so poročali,
da so kontakti za sklenitev spo-
razuma med Japonsko in Rusi-
jo zopet uvedeni. Ta pakt pa

ADOLF HITLER

ne bi bil le navadna nenapadal-
na pogodba, ampak slična zve-
za, kakor jo ima sedaj Rusija
z Nemčijo in Nemčija z Italijo.

"Ljudska fronta"

Želja Hitlerjeve diplomacije
je s temi manevri organizirati
glavne evropske države in Ja-
pansko proti Angliji in Franci-
ji. Ako se mu to posreči, se bo
tudi škandinavske dežele
(Švedska, Norveška in Dan-
ska) radevolje podale pod za-
ščito Nemčije in Rusije, in bal-
kanske pod "varstvo" Italije,
Nemčije in Rusije.

V teh prizadevanjih je Hit-
ler pridobil sovjetsko vlado za
pogajanja s sedanjo finsko vla-
do, katero Rusija sploh ne pri-
znava, a jo je s pristankom za
pogajanja z njo le priznala za
veljavno vlado finske republi-
ke. S pomočjo švedske pa je
Hitler pritisnil na Finsko, da
naj Rusiji ugodni kolikor največ
more in sklene z njo mir. Šved-
ska in norveška vlada sta v tej
Hitlerjevi politiki kakor olje
na ogenj. Če bi sklenili pomagati
Finski, kakor bi bilo po-
trebno, se zapleteti v vojno. Te-
ga se obe boje. Torej je čim-
prejšnja rešitev spora med Fin-
sko in Rusijo najvarnejši izhod.

S temi in sličnimi potezami se
Hitler nadeja že to pomlad pri-
četi z mirovno propagando
proti angleškemu kapitalizmu,

ki "davi ves svet". Z demoraliziranjem javnega mnenja v
Angliji in Franciji bi imele
Nemčija, Rusija, Italija in Ja-
panska lahko pot in nastala bi
nova razdelitev sveta. A ker v
Londonu in Parizu to igro razu-
mejo, se ne bodo pustili kar ta-
ko ugnati. Boje se sicer, da ima
Hitlerjeva diplomacija sedaj
prvenstvo, in da se ji je posre-
čilo omrežiti tudi Rooseveltovega
odposlanca Wellesa, toda
kadar se gre velesili, kakor je
Anglija, za biti ali ne biti, se bo
tudi ona poglala v spletke in
organizirala svoje odporne in
napadalne sile še bolj nego so
doslej. Anglija pač ni novinka
v tem poslu.

Upoštevač vse te okoliščine,
lahko pričakujemo to pomlad
mnogo presenečen in drastič-
nih skokov iz enega tabora v
drugega. Kajti ako se Hitlerju
posreči organizirati svojo "ljud-
sko" fronto s ciljem raztrgati
britski imperij, se bo prava
"druga svetovna vojna" šele
pričela, ker sedanja je le u-
vod v njo.

Presojanje dogodkov doma in po svetu

(Nadaljevanje s 1. strani.)

Boj med unijami je bil zane-
šen tudi med delavce v tovarni
kavčuka v mestu Providence,
R. I. Vladni delavski odbor je
odredil volitve, v katerih se naj
odločijo med CIO ali AFL.
Zmagala je slednja. Dotična
tovarna, last United States
Rubber kompanije, zaposluje
nad 2000 delavcev.

Jarpraiikas Narain, tajnik
vseindijske socialistične stran-
ke, je bil v Patni, v Indiji, 8.
marca vsled govora proti vojni
aretiran. Indija je namreč pod
oblastjo Anglije in s tem avto-
matično tudi v vojni z Nemčijo.
Narain je voditelj socialistične
blokva v Indijskem narod-
nem kongresu, katerega glavni
voditelj je Gandhi.

Kandidati v angleški parla-
ment, ki so proti sedanji vojni z
Nemčijo, nimajo sreče. Pri na-
domestnih volitvah v okraju
Kettering je dobil kandidat, ki
je za podpiranje vojne s Hit-
lerjem, blizu 18 tisoč glasov,
kandidat, ki je za sklenitev mi-
ru takoj, pa 6.616. Zanimivo
je da je v Angliji dopuščeno
celo kandidirati na podlagi
protivojne platforme, v Indiji
pa je bil socialist Narain areti-
ran, dasi je samo govoril proti
vojni.

Ste Ameriški družinski kole-
dar že naročili?

POSLUŠAJTE

vsako nedeljo prvo in naj-
starejšo jugoslovansko ra-
dio uro v Chicagu od 9. do
10. ure dopoldne, postaja
WGES, 1360 kilocycles.
Vodi jo George Marchan.

KNJIGE CANKARJEVE DRUŽBE

Cankarjeva družba v Sloveniji je za leto 1940
izdala sledeče tri knjige:

1. KOLEDAR, povečan in z bogato vsebino.
2. MARSELJEZA, spisal v spomin 150-letnice francoske Velike revolucije Herman Wendel.
3. SLOVENSKI POLITIČNI PROBLEMI. Spi-
sal Anton Dermota.

Vse te tri knjige dobite poštne prosto za \$1.

Naročila pošljite na naslov:

Proletarec

3201 So. Lawndale Avenue CHICAGO, ILL.

Prihodnji MAJSKI GLAS

bo posvečen 35-LETNICI PROLETARCA. Obse-
gal bo najmanj 84 strani. V njemu bodo spisi na-
ših prejšnjih in novih sodrugov, zgodovinski
podatki iz našega gibanja, leposlovni in drugi
spisi. Dalje slike klubov, ilustracije itd., izide sredi
aprila.

POSAMEZEN IZVOD STANE 25c.

Za večja naročila popust. Cene so sledeče:

10 iztisov . . . . \$ 2.40	75 iztisov . . . \$15.75
25 iztisov 5.75	100 iztisov . . . 20.00
50 iztisov 11.00	250 iztisov . . . 47.50

Naročila naslovite:

PROLETAREC

2301 S. Lawndale Ave., CHICAGO, ILL.

KRITIČNA MNENJA, POROČILA IN RAZPRAVE

KOMENTARJI

Dobra hrana je včasih večjega pomena, kakor zvestoba. Čisto resni ameriški novinarji poročajo, da se člani ruskih in nemških komisij, ki se za razna trgovska in druga pogajanja shajajo v Berlinu in Moskvi, medpotoma ustavljajo v Rigi, kjer so restavracije še zmerom restavracije in dobiš v njih vse najboljše ako imaš denar. Tam se člani obeh komisij poštno založe, v svojih deželah pa se ravna po predpisih, ki so navedene v krušnih kartah.

Hrvatski narod zahteva osvoboditev. Toda kateri "hrvatski narod"? Vsak hrvatski politik, pa naj služi Hrvatom, Berlinu, Rimu ali Moskvi, pravi, da govori "u imenu čitavog hrvatskog naroda". Drugo vprašanje je kaj ta ali oni izmed njih smatra za osvoboditev. Pavličevići ljudje na primer bi smatrali osvoboditev Hrvatske, ako pride pod Hitlerja, ali Mussolinija, kakor je prišla v slično podložnost Slovaška. Glavno je, da ne bodo pod Srbi, pa bodo "svobodni". To je sicer napačno mišljenje, toda napačno mišljenje je privedlo že marsikak nesvobodni narod v še večjo podložnost.

Alphonsus Strich, bivši milwauški nadškof, ki ga je papež povabil v čikaškega nadškofa, je bil minul teden ustoličen — rekel bi — s kraljevskimi častmi. Pravijo, da se je ceremonij, ki so bile izredno draga stvar, udeležilo par sto tisoč ljudi. Samo angleški dvor menda more še konkurirati — čikaški nadškofiji, ki jo katoliška cerkev oglašja za največjo in najbogatejšo cerkev v Zed. državah. Veliko se je spremenilo od časa, ko so rekli, da Sin Božji nima kam položiti svoje trudne glave. Njegovi namestniki pa imajo palače in v katedralah prestole, kakršne jim celo kralji in cesarji zavidajo.

V času vojne je v vojno zapleteni državi komurkoli, ki je za mir, silno nevarno propagirati mir. Posebno še v totalitarnih deželah. To je na Japonskem okusil tudi Takao Saito, član parlamenta. Poslužil se je

pravice, ki jo je imel kot poslanec in povedal, da ni japonska vojna na Kitajskem prinesla Japonci nič dobrega. Kitajski pa veliko slabega. Storil je s to pravično izjavo veleizdajniški čin. Poslanci bedaki so nemudoma predlagali, da se ga izključi iz zbornice.

Zivljenje vojaka nič ne šteje celo v diplomatskih zapletljajih. Pripetilo se je, da je neki bolgarski vojak pomotoma ali kakor že prestopil rumunsko mejo. Bil je na mestu ubit. Nato sta bolgarska in rumunska vlada incident izravnavali na "prijateljski način". Tako je poročala ameriška United Press.

Občutljivost je lahko znamenje nežnosti. Ali pa tudi nervoznosti. Ako ti paglavci na cesti zavpije, da si to ali ono, ali ti celo vrže kepo snega v glavo, mar bi bilo od tebe pametno, da bi se raztogotil in dirjal za njim? Nekdo je nedavno to storil, zagrabil otroka in ga vrgel ob tla. Otroci je umrl. Bil je pač nagajiv paglavček, pa bi bil moral dotični tudi razumeti. Paglavcu namreč nihče ne zameri, pač pa ga ljudje pomilujejo v njegovem tragičnem koncu, pametnemu, ki je dečku preperečil pot v starost, pa je zamerila tudi porota mrliškega oglednika.

Roosevelt se je temeljito poslabšal, oziroma, po domače, "sferderbal". Napreji, ki ga je branil, pravi v svoj zadnji številki o njemu tudi tole: "V zadnjih letih je delavski program v kongresu predložil predsednik. Letos pa ni kongresu predložil drugega kakor večje oboroževanje, vojna posojila Finski in znižanje izdatkov za rešilna dela. Kdaj je Roosevelt predložil kongresu DELAVSKI program, in kakšen je bil, Napreji nič ne pove. Posojilo Finski pa je predlagal na podlagi prejšnjega KOMUNISTIČNEGA gesla, da je treba dati napačnim deželah v boju z "agresorji" čimzdatnejo pomoč.

Hm, čikaški aparat! Če ne veste, kaj je to, vam povemo v tej koloni. Skušal je pomagati

generalu Francu v Španiji Rudolfa Oparo iz Collinwooda ubiti, pa se mu ni posrečilo, kajti Franco čikaškega aparata ni hotel upoštevati, pač pa podpisal je take stvari. Rudolfa je poslal nazaj v Collinwood rajše, kot da bi nad njim izvršil smrtno obsodbo. Napreju, ki dolži "čikaški aparat", kakor je dolžil po krivem že marsikoga, je menda zdaj žal, da ni Opara bil res tak mučenik, da bi ga mogel za svoj kšeft čimboljše izrabiti. Pa tudi od živčega se nadeja reklame.

Sporazum na Hrvatskem ni bil sporazum. Nezavisna Hrvatska Država v Pittsburghu je z njim dobila šele življenje in vlada v Beogradu pa kup skrbi.

Krčenje nacii je lahko jako elastično razlagano. Ako na primer daš v najem dvorano komu, ki je povsem nasprotnega prepričanja, je to slabo; a če mu prodajaš gulaž in pivo, ni slabo. A oboje je biznis. Jaz bi rekel, da Kuntić v Collinwoodu ni ničesar zakrivil, ker je dal dvorano v najem za filmske slike Grdine, kakor ni zakrivil dom, ki so ga res zgradili naprednjaki, a ga dajo sedaj v najem tudi škofu, če le vprašaj. — R.

Erazem Gorshek agitira za slovenski Muzej v Clevelandu. Kazimir Zakrajšek pa v Am. Slovencu dokazuje, da bo živelo le tisti slovenski izseljeniški muzeji, ki bo obstojali med Slovenci. Torej mora biti v Ljubljani, ne v Ameriki, meni on. Za stvar se zanima tudi Matija Pogorelec. Zlatnine (kelihne itd.) in druge vrednote v denarju je podaril cerkvi v Minnesoti. Zaboje papirja pa poslal v Cleveland. Zlatnina bo vrednota zmerom. Glede papirja pa je lahko Kazimir Zakrajšek bolj v pravem. Le, da tudi njegov muzej ni dovolj subveneciran in vrh tega je in bo pod okriljem cerkve pristranski — torej reklama za cerkev.

Anton Jankovich napisal nekaj tudi o svojih aktivnostih

Cleveland, O. — Tu pa tam v Proletarcu čitam, kako si eden ali drugi daje pohvalo, koliko let že čita Proletarca, koliko je že prispeval v tiskovni sklad, da mu je dobil nekaj ali mnogo naročnikov, da nekateri drugi delujejo ali bi radi bili za vsakim plotom, pa če je koristno ali ne. Svoje capake pa da nosijo tja, kamor po njihovem ali njegovem mnenju ni potrebno. Itd., itd.

Ker ti ljudje priobčujejo take stvari, čemu ne bi o tem pisal tudi podpisani? In sicer o stvareh, ki so resnične, ne pa pretirane.

Torej: Tudi jaz čitam Proletarca že mnogo let, ne vem točno, ali od 1912. ali 1913. leta. Prvo mi ga je naročil rajni zlatar ali piehar Joseph Marinič in ob enem Glas Svobode. Od takrat je torej kakih 27 let. Koliko "capakov" (\$) sem že prispeval v tiskovni sklad tega lista, ne vem. (Ako potrebno, lahko pronajde upravnik.) Vem pa, da sem že prilično prispeval. Še veliko več pa sem v ta namen nabral med sodrugih ter drugimi prijatelji in znanci. Vsako nabrano vsoto sem pošteno poslal v namen, za katerega je bila prispevana. Ker sem bil mnogo let zastopnik tega lista, in sem še, sem mu pridobil mnogo novih naročnikov in obdržal stare.

Vsi vemo, da družba, ki izdaja Proletarca, izdaja tudi Ameriški družniški koledar. In to že mnogo let. Enako izdaja Majski Glas. Mnogo let sem sodeloval in jih pomagal razprodajati. Včasih od 100 do 150 izvodov, poslednja leta, menda zato, ker sem starejši, pa po 200 izvodov. Letošnjega letnika pa že kar 300! Pa bom lahko še pisal ponje (posebno sedaj, ko sem ameriški državljan in to z najbolj čistim rekordom) torej ni vzroka, čemu to povzročila komu tako težke skrbi.)

Slika iz Hitlerjeve civilizacije

Begunka, ki je morala bežati iz svoje vasi na Poljskem pred nemško armado. Zdej je znano s drugimi v begunskem taboru. Tisoče beguncov oskrbujejo ameriški Poljaki in Rdeči križ. Mnogim odmerja picele hrano nemška oblast.

Majskega Glasa sem razprodal povprečno kakih 90 na leto. Kadar so me iz uprave Proletarca vprašali za sodelovanje pri razpečavanju knjig Cankarjeve družbe, sem se tudi večkrat odzval.

No, kaj pa pri klubu? Bil sem član kluba št. 27 mnogo let (sedaj sem član kluba št. 49 v Collinwoodu). Aktiven od pristopa. V volilnih bojih in drugih kampanjah pomagal, kajpak, brez da bi dobil kaj "capakov" plače. Raznašal letake, prevzel kako delo na shodih, prireditvah v dvoranah, na piknikih itd. Večkrat sem pomagal tudi pri odgovornih delih, pri katerih je opravka s "copaki". In to pri obeh kluboma. Veliko sem se udeleževal in se še pri našem priljubljenem soc. pevskem zboru "Zarja", ki je odsek kluba št. 27, bodisi v agitaciji za zbor, za njegove prireditve in kjer že sem mogel kaj pomagati. Posebno zadnjih deset let, od razkola v Zarji in tožb, ki so nastale; toda niso nastale po krivdi originalne socialistične "Zarje"!

Za ta zbor sem prodal vsako leto vstopnic za njegov jesenski koncert od 40 do 96, malo manj pa za njegov spomladanski koncert.

Njegov letošnji koncert bo v nedeljo 7. aprila. Vstopnice zanj že razprodajamo. Kupite jih in udeležite se koncerta v čimvečjem številu.

Verjemite, Tone Jankovich je bil vedno na razpolago pri našem delu brez godrnjanja. Posebno radi so me uposlili pri "čipsih", kar pomeni paziti na "copake" in skrbeti, da nobeden, ki želi čipse kupiti, ne uide predno potroši svoj "copak" ali dva. Ali pa več, kdor to zmore in hoče.

Brez pretiravanja trdim, da sem jih prodal samo za klub in soc. Zarjo vsa leta za več tisoč dolarjev.

Naj omenim še opombo, "da bi nekateri radi bili za vsakim plotom".

To bi se reklo, da delujem (o) za več kulturnih in drugih organizacij. Morda za komunistične, katoliške in druge "za vsakim plotom".

Priznam, da delujem zares pri mnogih in vsem skušam koristiti. Ampak le v namene, ki so našemu narodu in delavstvu v korist. Izračunal sem približno, da sem prodal na raznih prireditvah v zadnjih 24. ali 26. letih pri vseh organizacijah, v katerih sem pomagal, ne manj, raje več, kot za \$87,000 (takozvanih pivskih tiketov). Vse to seveda brezplačno. Vrh tega sem k temu potrošil tudi nekaj svojih "copakov".

Seveda jaz točno vem, da so delali za uspeh prireditve tudi drugi, pač kot je bil ta ali oni kje sposoben čimveč koristiti. Čast in priznanje vsem takim. Lahko je kdo pri teh delih v navedenih aktivnostih več storil kot jaz. In ako je, želim, da se oglasi. Ni se treba bati povedati, da se izve, kdo je kdo. To

mimogrede in brez pohvale. Jaz to naštevam zaradi pšic, ki so bile spuščene vame in druge aktivne naše ljudi. Človeka to sicer boli, a izjavljam, da sem še pri volji delati, kajti še je življenje v nas in meni. Dasi nas razmere tarejo, pušk še ne mislimo pometati v koruzo. Ne, tega še ne! Saj dokler bom zdrav, se to ne zgodi.

Ne želim pa, da se nam bi metalo polena pod noge. Kaj bi grenili življenje onim, ki so pripravljeno delati in tudi delajo za napredek!

Če bo potrebno, pa bom omenil še svoje delovanje tudi pri drugih naprednih, koristnih organizacijah.

Zaeno obljubljam, da bom še pisal v Proletarca in Prosveto. Soderžno in prijateljsko, Anton Jankovich, član kluba št. 49 JSZ.

John Goršek o Proletarcem slavlju

Springfield, Ill. — Dan 3. marca 1940 bo nam mnogim ostal v trajnem spominu, ker tega dne se je vršila v dvorani SNPJ v Chicagu proslava 35-letnice Proletarca. Akoravno je bilo vreme v soboto, dan pred tem slavljem, neugodno za odpotovanje, sem smatral, da je tako prireditve kakor je Proletarčev slavlje vredno posetiti, kajti to je vendar izreden dogodek. Lahko trdim, da je res bil nekaj za nas tukajšnje slovenske delavce in za socialiste v starem kraju kar med nami nima primere. Bilo je prvič, da bo slovenska zgodovina lahko beležila ime slovenskega socialističnega lista, ki je vztrajal neprestano 35 let in nadaljuje svoje delo z enako mladniško svežostjo v boju za izboljšanje razmer, proti nazadnjaštvu in na prosvetnem polju.

Ves program je bil izvrstno zamisljen in vse točke dobro predvajane. Recitacija "Sejalci" je bila nekaj izvrstnega in imela resničen pomen v vseh treh slikah.

In pa govornik Kristana, kakršnega ne slišimo vsak dan, pač pa le ob redkih priložnostih.

Lahko rečem, da je preteklo 50 let, ko sem Kristana prvič slišal govoriti. In pozneje pa kadar sem ga slišal, bodisi tu ali v stari domovini, se mi je zdel njegov govor vselej prekratek, ravno tako tudi na Proletarčevi slavnosti. Obudil mi je mnogo spominov iz preteklosti, ker je govoril o naših prvih delavskih listih in njihnem boju za obstanek v slovenskih krajih.

Drugi govornik je bil Maynard C. Krueger. Govoril je angleško. Njegova izvajanja so bila poučna za nas, toda govoril je, upoštevajoč, da je bila to proslava in ne shod, nekoliko predolgo (bil je na odru eno uro).

Dober je bil pevski spored. Sestre Mary, Ernestine in Lucille Jurg so se s svojimi slovenskimi in angleškimi pesmami fino postavile. Ravno tako sopranistka Louise Kelemenic iz Garyja, Ind.

Mali Eddy Udovich s svojimi fantovskimi pesmami je nalogo fino izvršil.

Zaključno točko sporeda je imel pevski zbor Sava, ki je zapel "Naš prapor" in "Delavski poždrav". Ti dve pesmi morata navdušiti vsakega, ako ima le kaj smisla za delavski pokret in ga opogumiti nadaljevati v njemu.

Po končanem sporedu se je pričela plesna in domača zabava v obeh dvoranah. Na tej prireditvi sem doživel prijetna snidenja s prijatelji, sodrugih in znanci, s katerimi se nisimo videli že mnogo let. Čas, ki je bil določen za slavlje je prehitro potekal in ko je kazala ura polnoč ali malo več, se je naša skupina iz Springfielda odpravila proti domu, kamor smo dospeli zjutraj.

Rečem, da bi se tako slavlje moralo vršiti najmanj dva dni, ker je bilo nad vse važen dogodek. Frank Zaitz je dejal, da je bil za starejše naše ljudi

morda zadnji. Jaz sicer ne verjamem v tako trditev, ker upam, da se bomo sešli tudi še čez pet let na Proletarčevi 40-letnici.

Dožnost nas vseh slovenskih delavcev v Ameriki je, da se zanimamo za naš list, mu stojimo ob strani in nudimo pomoč v vseh ozirih. Ne smemo pozabiti, da je nam bil Proletarček potreben v preteklosti, potreben nam je danes in potreben bo nam, ali pa našim potomcem v bodoče. Torej delujmo za njegovo ohranitev in razširjenje ob vsaki priložili.

John Goršek.

(Opomba urednika.—Avtor gornjega poročila je eden izmed onih redkih pionirjev v našem gibanju, ki je še zmerom aktiven. Star je 73 let in dela v premogovniku. Tudi to je torej nekaj izrednega. Vrh tega opravlja posle predsednika gl. porotnega odbora SNPJ.)

Slovenski narodni muzej

Cleveland, O. — Slovenski narodni muzej v Clevelandu je pred tremi glavnimi nalogami. To so: Prvič, zbrati skupaj med ameriški Slovenci čimveč mogoče zanimivosti za v muzej, to je čimpopolnejšo zbirko vseh slovenskih časopisov in revij, ki so kdaj izhajali v Ameriki; vsakovrstne slovenske knjige, pamflete, brošure, programe dramskih, pevskih in drugih priredb in predstav; zapiskne in slike konvencij naših podpornih, kulturnih in političnih organizacij; zapiskne in slike društev, klubov in drugih aktivnosti; slike društvenih slavnosti, kot od razvitij zastav in slike od posameznikov, posebno še od aktivnih društvenih in javnih delavcev med ameriški Slovenci; društvene zastave, regalije, uniforme od kostumiranih društev, čim starejše tem bolje; pravila od organizacij, podpornih, kulturnih in gospodarskih ter političnih klubov od njih ustanovitve do sedanje dobe, če še obstajajo ali ne; zbirke poštnih znamk; zbirko starega denarja z vsega sveta; zbirko vsakovrstnih drugih slovenskih knjig in revij iz starega kraja, kot tudi vsakovrstne druge predmete in stvari, ki niso zgoraj navedeni, pa ima pomen za v muzej. Iz tega zbranega materiala se bo pozneje sestavilo kolikor mogoče kompletno zgodovino ameriških Slovencev, da ne bo vaše delo in prizadevanja na društvenem, kulturnem in gospodarskem polju utonilo v morju pozabljenja.

Zbrana zbirka ostane v Slovenskem narodnem muzeju kot dokaz našega dela v študijske svrhe našim potomcem. Zato vas prosimo, če imate kaj takega doma, kar je zgoraj navedeno, poklonite v muzej ali pa pišite pod kakšnimi pogoji bi mu bili pripravljeni odstopiti take stvari. Brez zbirke muzej ni mogoč. Zato prosim sodelovanja vseh ameriških Slovencev, ker muzej je zadeva vseh. Le s skupnim sodelovanjem bomo res nekaj reprezentativnega ustvarili. V ta namen je muzeju potrebna tudi gnotna pomoč, torej sodelovanje tudi s te strani.

Delo urejanja stvari se bo do malega izvršilo zastonj potome clevelandskih zastopnikov društev v Prosvetnem klubu S. N. D. Ampak treba je denarja za nabavo potrebnih, katerih ne moremo dobiti zastonj, na primer za vezavo letnikov listov, revij in knjig, nabava albumov za društvene programe in manjše slike, ki mora vse odgovarjati namenu. Eventuelno, čez nekaj let bo morda treba

celo misliti na posebno stavbo, posvečeno izključno Slovenskemu muzeju v Ameriki, ki bo popolnoma varna pred ognjem in vlomiki.

Tretji problem pa je za sedaj primerna dvorana za Slovenski muzej, kjer se bodo čimpreje mogoče pripravile zbrane stvari za ogled javnosti. Sedaj muzej namreč še ni odprt javnosti. Slov. narodni dom na St. Clair Ave. je do sedaj delna razpolago krasen in primerna prostora urad v novem posloppju Doma v ta namen, kjer se zbirajo, pripravljajo in hranijo stvari za v muzej. Več za enkrat ni pričakovati. Nadaljne korake, določitve prostora za muzej za nekaj prihodnjih let bo gotovo podvel direktorij SND, ko pride čas za to. Slovenski narodni muzej je bil organiziran na delniški seji SND dne 12. jan. 1939. in je pod direktnim nadzorstvom direktorija, sestojčega iz 21 oseb S. N. D.

Slovensko dramsko društvo Ivan Cankar je prvo, ki je sklenilo pokloniti predstavo v korist Slovenskega narodnega muzeja v Clevelandu. Ta predstava se bo vršila 17. marca t. l. ob 3. uri popoldne v Slovenskem narodnem domu na St. Clair Ave.

Za ta dogodek je bila izbrana tudi izredna, popolnoma nova igra "Naši domači—tujci" v treh dejanjih, katero je spisal Andrej Kobal in katere pozorišče je Cleveland in Madison, O. Igro režira Vatro J. Grill, predsednik Prosvetnega kluba in muzeja, ob enem član Ivana Cankarja od ustanovitve. Igra "Naši domači—tujci", bo sedaj prvič igrana v Ameriki in je izredno poučna. Po mojem mnenju najboljša, kar smo jih še kdaj imeli priliko videti iz našega domačega, ameriškega življenja. Igra kaže naše družinske odnose med otroci in starši, ko so si v mnogih primerih tuji, ker eden drugega ne razumeje. Starši ne znajo dovolj angleško, da bi se uživali v ameriško življenje, ki je otrokom lastno in otroci ne znajo dovolj slovensko, da bi zapopadli običaje roditeljev. Kako to stanje izboljšati? To bo pokazala igra, vsaj v glavnem. Zaključke si boste pa lahko sami ustvarili. Vstopnice v predprijadi so po 25c, pri blagajni na dan predstave bodo 35c. Po predstavi zvečer bo ples. Igra Louis Treber orkester.

Erazem Gorshek, tajnik Prosvetnega kluba SND.

Nemčiji manjka delavcev

Italija se je zavezala preskrbeti Nemčiji v prihodnjem letu 30 tisoč delavcev na kmetijah. Vsak košček zemlje v nji mora biti obdelan. Ker Čehov in Poljakov, ki jih prisilno gonijo na te posele, ni zadosti, morajo pomagati tudi Slovaki, Jugoslavlani in čezdalje bolj tudi Italijani.

PRISTOPAITE K SLOVENSKI NARODNI PODPORNJI JEDNOTI NAROCITE SI DNEVNIK "PROSVETA" Stane za celo leto \$6.00, pol leta \$3.00 Ustanavljajte nova društva. Deset članov(ice) je treba za novo društvo. Naslov za list in za tajništvo je: 2657 S. Lawndale Ave. CHICAGO, ILL.

MODERNA električna napeljava IN OPREMA

Priveste si pravilno razsvetljava in dovolj iztokov za opremo.

Oprema za jedilnico kot naslikano samo \$6.95

NIZKA CENA... LAHKI OBROKI

• Modernizirajte svoj dom za boljše življenje. Instalirajte pripravno napeljavo in iztoke za uporabo več električne udobnosti. Nadomestite staro opremo z novo opremo v svrhu večje lepote in boljše razsvetljave.

BREZPLAČEN PREGLED RAZSVETLJAVE V DOMU Na prošnjo bo eden naših svetovalcev za razsvetljava v domovih pregledal razsvetlavo v vašem domu. Samo telefonirajte RANdolph 1200, Local 2567.

COMMONWEALTH EDISON COMPANY

ZA LICNE TISKOVINE VSEH VRST PO ZMERNIH CENAH SE VEDNO OBRNITE NA UNIJSKO TISKARNO

Adria Printing Co.

1838 N. HALSTED STREET, CHICAGO, ILL. Tel. Lincoln 4700

PROLETAREC SE TISKA PRI NAS

May Herald Contributors, Attention!

Only a few more weeks remain in which to complete the work which issuing our MAY HERALD entails.

Our intention is to go to press by the middle of April. This means the work of collecting ads and writing articles must be completed by the end of the first week in April. That will enable the business manager and editors to complete their work on scheduled time.

The MAY HERALD will be enlarged this year, as you already know, in dedication to the 35th anniversary of Proletarec. Send us your literary contribution for this issue. If at all possible and if space permits, we will publish it.

It would be impossible to publish the MAY HERALD without ads, therefore, don't fail to put your best foot forward in this respect.

You can help us cover expense also by sending in greeting ads.

A publication like this is worthy of wide circulation among our people.

How can this be done? With the combined help and cooperation of us all in soliciting orders among individuals and in the organizations of which we are members.

Only a few weeks remain! Therefore, let's set out determined to beat all records of former years and build up the biggest circulation, collect the most ads, the biggest financial support, and make it the best in literary content of any we ever published.

Consumer Notes

A COLUMN OF USEFUL HOUSEHOLD INFORMATION

There's More Safety Now For Consumers of New Drugs

Gone are the days when a drug manufacturer could rush into the market with a new drug that had not been sufficiently tested and for which he claimed unprovable powers, reports the Consumer's Council of the Department of Agriculture.

When Congress passed the new Food, Drug, and Cosmetic Act in 1938, it clamped its foot down on that kind of business, which ended tragically in 1937 in the deaths of over 70 people from one new drug which had not been adequately tested.

Under the new Act, nobody can try to sell a new drug in interstate commerce unless he has filed an application first with the Secretary of Agriculture.

In such an application, he must tell the Secretary everything that's contained in the new product; exactly

trouble getting the surface to take the new coat properly.

To make sure that you do not waste your money, make a note of the formulas of the paints you use so that when you go buying again, you can duplicate your original purchase.

Experts in the United States Forest Service who have studied more than 500 cases of unsatisfactory paint service within the last few years learned that most paint failures that are caused by faulty application or maintenance come from (1) the painter's ignorance of the kind of paint he is using, (2) the failure to time painting in accordance with the kind of paint used, and (3) from using different kinds of paint for successive paint jobs.

Careful study of paint formulas on paint cans, and the keeping of careful records as to the date of each paint job and kind of paint used can help consumers reduce these failures.

Consumers, however, will find their problems greatly simplified when a simple and practical method of classifying and grading paints is adopted by paint manufacturers.

Next Event
Sava's Concert
March 31—SNPJ Hall

how he proposes to control the manufacture, processing, and packing of the drug; what investigations have been made to show whether the drug is safe for use. Also, he must give the Secretary samples of the labels he proposes using.

The Secretary must be convinced that the new drug has been tested sufficiently to show that it will not injure the individual who follows the label directions before he will permit the application to become effective. Recently a chemical firm made application on behalf of an important new drug. Food and Drug experts went to work on it immediately. Before the drug was allowed to go to market, they had reviewed more than 2,000 cases reported by over 100 doctors who had tested it.

Protection like this should mean fewer deaths shakled up against the scramble for sales.

Notes for Spring Painters
If Spring brings the urge, get busy and repaint your house or garage, then make the note of these painting rules set down by the Consumer's Guide, publication of the Consumer's Council Division of the Department of Agriculture.

Renew the paint surface with the same type of paint originally used. Exceptions to this hard and fast rule should be made only when your own experience shows that one kind of paint goes over another kind satisfactorily. Otherwise, you will have

ESSENTIALS FOR YOUR READING LIST

The Case for Socialism

By Fred Henderson
In clear, concise terms, the author states the fundamentals of Socialism, and then answers with detailed analysis and strict logic the main objections as advanced by leading anti-Socialist thinkers, writers, and speakers.

Price 25 cents
Order from PROLETAREC
2301 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

THE CROWD LINGERED

CHICAGO.—More than one person has been heard to comment in terms of awed amazement upon the lingering attitude of the comrades and friends who jammed the SNPJ hall for Proletarec's 35th anniversary celebration. Usually, we have observed, if it be a Sunday night most everyone is ready to depart for home by the time the hour hand reaches eleven, and in an hour from then the hall is quite deserted.

This routine certainly got the go-by at our affair. At midnight the lower hall was still packed with merry-makers, and above the friendly chatter at the bar, tinkling cocktail glasses was still audible. No one was in a hurry to leave it seemed.

Although we chopped and carved to keep the program from stretching out like a morska kacka, as they say, it still got out of bounds, that is, it stretched beyond the two and one half our time limit which would have been reasonable. Save for the fact that it was an extraordinarily good program, excellently presented from the opening number to the very end, the audience would not have sat so attentively throughout the long period.

We have never heard a more inspiring delivery than Etbin Kristan gave. Maynard C. Krueger stressed the need for the Socialist program as the only way out of the economic morass into which the capitalist system has dragged the country.

A prolonged round of hearty applause followed the singing of the Jugg Sisters. Their pleasing voices, the songs they selected and their appearance combined to make a very enjoyable number.

Louise Kelemenc, our likeable soloist, gave a better account of herself than the first time she appeared at Sava's Concert. She felt and said so, too.

Our audience shant soon forget that jovial song bird and comedian, Eddy Udovich. Eddy was supposed to sing two songs, but before the audience would let him go he completed no less than half a dozen.

We felt satisfied at the outcome of the whole program, as we did of the audience and the spirit of the entire affair. Our thirty-fifth birthday was celebrated in a manner appropriate to the occasion, and will go down in our history, in the history of our movement and our official organ, as a great manifestation of solidarity and good-will.

Numerous greetings, letters of congratulation, and telegrams have been received from comrades, friends, and well-wishers during the past few weeks, which are being published in the Slovene section of this issue.

To all, may we say once again, "Thank you."

Our next affair will be Sava's Concert which is scheduled for Sunday, March 31, at the SNPJ Hall. It is very important that we get down to serious work selling tickets and spreading the word for a good attendance immediately, as the end of the month will be upon us in short order.

ALL ENJOYED IT

CLEVELAND, O. — Members of "Zarja" all seemed to be highly enjoying themselves at their social in the annex of the Slovene National Home on March 1.

One of the most interesting games played at this affair was the Doll Dance, which surely kept the girls busy fishing into their pockets for more money.

There was a short program presented by the younger members in which we heard a piano solo, "Swaying Silver Branches," by Sally Strumbel; a duet by Sue Pakis and Kate Jurman and a poetical contribution by Andrew Elersich. A Virginia reel was performed by some of the members, with Edwin Poljsak at the piano.

The program was arranged by Josephine Turk, Sophie and Andy Turkman and Frank Elersich, all active members of the chorus.

We wish to thank all members and friends for their participation in this affair. We also wish to thank Frank Dobleker for his fine accordion playing.

Publicity Committee.

Toman Library Forum

CHICAGO. — Lecture-goers will hear a review of John Steinbeck's current best-seller "Grapes of Wrath" at the Toman Library (27th and Pulaski Rd.) this Friday, March 15, beginning at 8:30 P. M.

The speaker will be Harvey O'Connor, author and editor of Federated Press.

There is no admission charge.

An Illinois man has invented a double decked motor truck to carry hives of bees to places where honey making material is plentiful.

Razors, tableware, door knobs, tools, penholders and various other devices are given new forms for easier handling by a New York man.

INSURANCE COMPANIES NOW NATION'S BIGGEST FARMERS

Amazing Shift of Ownership From Individuals to Corporations Is Shown by Probe

Written for "Labor." — By ALBERT F. JENKINS

"I sit at my desk all day and discuss with farmers, one after the other, their problems. The farmers come here with their wives and children and tell me their troubles. The wives are in tears. They come to surrender their homes."

That paragraph is from one of two letters written by an Iowa farm "mortgage banker" to the Metropolitan Life Insurance Company and read last week to Senator O'Mahoney's Monopoly Committee. Better than all the economists and insurance company officials who testified before the committee, these letters tell what happened to farmers in the depression.

Wholesale Foreclosures

Summed up, the testimony of the experts was that the big life insurance companies bought billions of dollars of farm mortgages before 1929, lending on the basis of grossly inflated land values. When the depression came, farmers could not pay the mortgage interest, so the insurance companies foreclosed and took over tens of thousands of farms.

They still own many of them. Metropolitan, in particular, owns and manages so many that this company is called the largest farmer in the United States.

One result of this inflation and deflation, money lending and foreclosing, O'Mahoney pointed out, has been a great increase in the number of tenant farmers. He said that "a larger and larger per cent of the lands which have been mortgaged are coming into the ownership of the institutions which made the loans."

Creating Peasants

"We are having a shift of ownership from individual farm operators to insurance companies and other landlords."

All these statements were backed by elaborate figures, but what they mean to the farmer is best told by the correspondence between Metropolitan and the "mortgage banker" who handled his farm loans in part of Iowa. He was E. H. Lougee of Council Bluffs.

On August 24, 1931, as the depression deepened, he wrote to Metropolitan that "with wheat worth only about 31 cents and oats 15 cents, it is not possible for the farmer to pay much (mortgage) interest. We hear a great deal of complaint about charging 5% per cent under such conditions. There never was a time when the farmers needed consideration like right now. I wonder if your company has thought of reducing the interest rate to 5 per cent."

Relief Denied

A few days later, Metropolitan wrote Lougee that 5% per cent was "reasonable," and that the company "has not given consideration to reducing the rate."

On October 10, 1932, after another year had brought the bottom of the depression, Lougee again vainly pleaded with Metropolitan to lower the interest charged on its farm mortgages. He wrote:

"The situation looks hopeless to most farmers. Many of the most substantial farmers, who have been successful in the past, have become com-

pletely discouraged, and hardly a day goes by that there are not one or more of them in this office, offering to us a deed to their farms. I have had many cases where the wife has sat with the tears running down her cheeks.

Lower Interest Urged

"My earnest recommendation to the company would be that the interest rate to the farmer, during this period of extremely low prices, be reduced to 4 per cent. In reducing the interest you would give encouragement and put new life into hundreds and hundreds of farmers who today are completely discouraged and want to give up their farms."

"The result would be a greatly reduced number of foreclosures, and a great army of farmers instilled with new hopes, new life and new ambitions."

After these letters were read, Metropolitan officials told O'Mahoney that the company could not reduce its interest rates, because of its duty to its policy holders. They said nothing about the enormous profits which Metropolitan and other insurance companies have been making even in the depression.

"GRAPES OF WRATH" A TREMENDOUSLY IMPORTANT PICTURE

It will be a grave misfortune indeed if as many, or more, American theatre-goers now flocking to see "Gone With the Wind" do not also see the film version of John Steinbeck's stirring best-seller, "Grapes of Wrath."

None of the story's effect has been lost in the filming of this great labor epic, according to Steinbeck himself, who, to insure absolute fidelity to the original story by Associate Producer Nunnally Johnson, checked the completed manuscripts and heartily applauded Johnson's work and expressed particular pleasure that all the humor of the original story had been kept intact in the picture.

Everyone—preachers, to see how empty most of their phrases and preachings are; the religious, to see how little of God or Savior there is for the poor; the poor, to become stirred into action; and the rich, to observe the results of their cruelties—should see this almost unbelievable film.

The stirring, heart-rending scenes of the Joad family, Oklahoma farmers who lose their land, on their trek to California and their encounters with state police and company militia on the highways, in the fields, in their own miserable hovels, and everywhere else, are sad enough to move a heart of stone.

It is an excellent, and, coming from Hollywood, really remarkable picture; and although it is not a pretty story, it is certainly a most powerful one.

J. D.

Of English invention is a dry shaver resembling electrically operated razors that does its work when a user moves a lever with a finger.

WHY THE CHRISTIAN FRONT?

Revealed by a questionnaire which was answered by all but six members of New York City's police force is the fact that, at one time or another 424 of Gotham's "finest" were members of the anti-semitic Christian Front organization.

To those of us who deplore the growth of racial prejudice that is a bad omen. There can be little doubt that the number of Americans, in and out of the "front" movement, who view it with more or less approval, and who, in some crisis, would be susceptible to its teachings, runs into the millions.

Instead of merely deploring the fact, however, we ask "why?" Moreover we submit an answer to our own question.

The reason people follow the wrong paths when things go wrong is because they cannot see the right one. A clear understanding of the problems which have set the world in turmoil leaves no doubt that they are economic, not racial or religious, in character. Yet Socialism, which offers an economic philosophy and program is rejected and unscientific appeals, based mainly upon prejudice are embraced. Briefly, then, it may be said that people enter "front" and other fascist-like movements because they do not understand Socialism.

From that explanation we turn to a consideration of the leaders of our

capitalist society and to their share of responsibility for the rise of anti-democratic organizations which propose to set the world straight. For, indeed, they are responsible, since it has been the leaders of thought who have been telling the people that Socialism was "only a dream" and a fallacy espoused by more-or-less well intentioned people.

The chief trouble about rejecting the right thing is not that the right thing remains undone, but that the rejection of right is the first step toward the acceptance of error. People just can't remain passive. And, since they have been convinced that Socialism is wrong they simply must look elsewhere for the right.

In other sections of the world, where Socialist movements have been crushed, we see the results of the rejection of right in the rise of dictators and the spread of racial and religious prejudice. We may see the same thing in this nation unless we, as a people, adopt the same and logical course of democratic Socialism.

Somehow, the implications of that New York questionnaire should be brought home to people of influence. In discrediting and resisting Socialism they are sowing the wind. In the Christian Front and like movements they, like their prototypes in other nations, may reap the whirlwind.

—Reading (Pa.) Labor Advocate.

HIGH COST OF IGNORANCE

By JOHN M. WORK

Under cover of the darkness of night the burglar plies his jimmy and the stick-up man relieves his victims of their valuables.

Under cover of the darkness of ignorance the burglars and stick-up men of finance and industry ply their tricks and relieve the people of their earnings.

Without the protecting fog of ignorance the capitalists could not gouge the people, and the capitalist politicians could not keep the gouging system intact.

Because of ignorance the division of the people into struggling classes continues — the dependence of the useful masses upon the useless parasites for the opportunity to earn a living continues — and involuntary poverty with its strain of woe continues.

It is ignorance that causes most of the people to be compelled to spend themselves in earning a bare living.

Ignorance perpetuates the conditions that drive men and women to suicide and insanity—that produces

COME, GET YOUR PICTURE TAKEN

CHICAGO.—Pictures, pictures, and more pictures, will be found in the 1940 issue of our May Herald, dedicated to the 35th anniversary of Proletarec.

In as much as it is an anniversary issue, pictures — individuals and groups — of our Branches, active members, and old-timers will be included therein.

Among them, of course, will be one of Branch No. 1 JSF, for which we are going to pose Sunday afternoon, March 17. Every member is requested to reserve the date for this purpose as this is very important. It will be our first group picture in a coon's age, so don't fail to get in on it.

The picture will be taken at the Arbanas Studio, 1149 W. 18th St. Our appointment is for 2 P. M. All members are urged to please be there on time.

CATHOLICS BELIEVE

Priests in Catholic churches keep a "must" and "must not" reading list to which their parishioners must strictly adhere. This also goes for movies.

This week they said "Goodby, Mr. Chips" is all right, in fact, they urge Catholics to see it as they consider it a Christian story. They also approve of "Abraham Lincoln," reminding us that Abraham Lincoln once served Mass for the priest who visited his cabin. "Gone With The Wind" is given the cold sholder. While that stirring, human, touching story portrayed in the picture "Grapes Of Wrath," uncovering the glaring misery of hundreds of thousands of American families, is simply given the go-by, not even mentioned. The very people who need help most, that cross-section of American life in greatest need of attention, is completely ignored by those who preach saving of souls.

We Are Interested

Contributors from every state in the union are urged to send us news about events transpiring in their particular section. We want to know about what is going on in your locality, we are interested in your opinions, send them to us.

Our deadline date is Monday morning. Keep this in mind.

feeble-minded children—that forces multitudes of men and women into crime and prostitution.

Ignorance perpetuates the conditions that put a premium on graft and corruption — that destroy the good incentives and increase the bad — that compel the violation of the Golden Rule.

In short, the ignorance prevents the development of the super race.

As the people do the best they know, we cannot blame them nor complain about it.

If there is any complaint to be made, it must be made against those who know better but fail to do their share in dispelling the fog of ignorance and leading the people into the sunlight of knowledge.

Are you one of the jaggeds?

HELPING THE FINNS

It is extremely gratifying to learn that no less than 1,200,000 contributions have been made to the Finnish Relief Fund by American trade unions. No one in his senses ever doubted that the organized workers of this nation, except for a few directed by the terrorist of the Kremlin, are heartily for the Finnish people in their fight to avert a fate as terrible as that which overwhelmed the peoples of Austria and Czechoslovakia at the hand of the Berlin terrorist.

By helping Finland we are not only fighting for Finnish democracy, but for the political, economic, cooperative and cultural organizations of the organized workers and farmers of that unhappy country. The Finnish struggle is our struggle; the Finnish enemy is our enemy, and if the Finnish bastion against barbarism falls, it will be a fearful blow to democracy and the labor movement everywhere.

—New Leader.

HEAR NORMAN THOMAS SPEAK

CHICAGO. — On Monday, March 18, Norman Thomas and Madame Kamaladevi, member of all-India council of the India National Congress, will speak at the Medical and Dental Arts Building, 185 North Wabash Ave.

Thomas will speak on Why Keep America Out of War. India: Its Position in War, will be the subject of Madame Kamaladevi's discourse.

The lecture is being sponsored by the Keep America Out of War Congress.

Admission is 40c. Students 25c.

The man who once most wisely said, "Be sure you're right, then go ahead."

Might well have added this, to wit, "Be sure you're wrong before you quit."

The foolish man seeks happiness in the distance.

The wise man grows it under his feet.

READ

AN AMERICAN ADVENTURE IN UNDERSTANDING

My America

By LOUIS ADAMIC

Price \$3.75

Order from

PROLETAREC

2301 So. Lawndale Avenue

CHICAGO, ILL.

THE MARCH OF LABOR

LIBERAL 3rd PRESIDENT OF THE U.S. IT WAS HE WHO WROTE IN THE DECLARATION OF INDEPENDENCE: "THAT ALL MEN ARE CREATED EQUAL; THAT THEY ARE ENDOWED BY THEIR CREATOR WITH CERTAIN INALIENABLE RIGHTS; THAT AMONG THESE ARE LIFE, LIBERTY, AND THE PURSUIT OF HAPPINESS!"